

Lokální partnerství Bruntál 2010 - 2013

Evaluační zpráva

Zprávu vypracovali:

Dipl.-Ing. Jakob Hurrle

PhDr. Mgr. Eva Kubíčková

Mgr. Laura Kopecká

Sedmý kontinent, z.s., srpen 2015

Obsah

1	Úvod	4
2	Zadání a cíle evaluace	5
3	Metody a postupy analýzy, průběh sběru dat.....	6
3.1	Volba a popis jednotlivých výzkumných metod	8
3.2	Desk research	8
3.3	Rozhovory s obyvateli Západní lokality	9
3.4	Rozhovory s relevantními činiteli	9
4	Spolupráce, postoje a činnosti partnerů zapojených do lokálního partnerství v Bruntálu v průběhu činnosti Agentury a po jejím odchodu	12
4.1	Výchozí situace v Bruntálu a důvody pro zahájení spolupráce s Agenturou.....	12
4.2	Několik komentářů ke struktuře a metodice lokálního partnerství Bruntál 2010 - 2013	15
4.2.1	Časová struktura a metodologie partnerství.....	15
4.2.2	Hodnocení práce a postavení lokálního konzultanta	16
4.2.3	Zjištění potřeb sekundární cílové skupiny	16
4.2.4	Kapacita města a dalších aktérů	17
4.3	Průběh partnerství a postoj města ve vztahu k jednotlivým tematickým oblastem.....	19
4.3.1	Vzdělávání a péče o mládež	20
4.3.2	Bezpečnost a sociálně-patologické jevy	27
4.3.3	Bydlení	38
4.3.4	Zaměstnanost a dávkové systémy.....	43
4.3.5	Průřezové téma: Podpora pravidelné a promyšlené komunikace s veřejností.....	50
4.4	Odchod Agentury, nastavení udržitelnosti, efektivity integračních mechanismů a sítí a přechod na koordinovaný přístup	53
4.4.1	Celkový popis a hodnocení odchodu.....	53
4.4.2	Exit strategie a revize Strategického plánu	54
4.4.3	„Vzdálená podpora“	56
4.4.4	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL).....	57
5	Případová studie.....	59

5.1	Případ 1: Dopad partnerství a aktivity místních partnerů na stabilitu lokalit a migrace sociálně vyloučených osob v městě Bruntál.....	59
5.1.1	Co všechno patří k „západní lokalitě“?.....	60
5.1.2	Nástroje prevence migrace	61
5.1.3	Nástroje pro zlepšení kvality života a bezpečnost v Západní lokalitě	63
5.2	Případová studie 2: Snaha o vytvoření přípravné třídy	64
6	Shrnutí a doporučení.....	68
6.1	Shrnutí: lokální partnerství Bruntál 2010 – 2013 – jeho průběh a dopad.....	68
6.1.1	Struktura a metodika.....	68
6.1.2	Proces a výsledky: Vzdělávání	69
6.1.3	Proces a výsledky: Bezpečnost a sociálně-patologické jevy	69
6.1.4	Proces a výsledky: Bydlení.....	70
6.1.5	Proces a výsledky: Zaměstnanost a dávkové systémy	71
6.1.6	Přechod na koordinovaný přístup	72
6.2	Doporučení	72
	Seznam literatury	76

1 Úvod

Agentura pro sociální začleňování¹ spolupracovala od roku 2010 po tři roky s městem Bruntál v Moravskoslezském kraji. Spolupráce nazvána „lokální partnerství pro sociální začleňování“ je standardním nástrojem, prostřednictvím kterého se Agentura v konkrétní obci snaží přispět ke zlepšení situace v sociálně vyloučených lokalitách nebo lokalitách sociálním vyloučením ohrožených.

Jak takové lokální partnerství funguje? Jakkoliv se problémy v jednotlivých obcích mohou od sebe zásadně lišit, základní nástroje Agentury jsou vždy totožné: v centru stojí osoba lokálního konzultanta, který je zaměstnancem Agentury a plní funkci prostředníka mezi Agenturou a obcí a který zároveň oslovuje místní aktéry jako potenciální členy lokálního partnerství. Jednou z úloh lokálního partnerství je propojovat různé lokální instituce a osoby, které pracují s osobami ohroženými sociálním vyloučením. Obvykle se jedná o instituce obecní (OÚ, místní školy, Obecní policie, atd.), státní (Úřad práce, Policie ČR, a další) a nestátní neziskové organizace (poskytovatelé sociálních služeb, romská sdružení, atd.). Pod vedením lokálního konzultanta formulují tito partneři v různých pracovních skupinách priority a cíle, na základě kterých v dalším kroku vzniká Strategický plán sociálního začleňování. Tento plán by se měl stát základem pro formulaci projektových záměrů, které mohou být financovány z operačních programů EU, státních dotací či případně z jiných zdrojů. S tím souvisí i další část nabídky Agentury, kterou je projektové poradenství: lokální konzultant a odborný tým Agentury podporují místní partnery poradenstvím zaměřeným na čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů. Posledním důležitým prvkem lokálního partnerství je prvek výzkumný. V první fázi práce obvykle vznikne situační analýza, dokument, který by měl být hlavním podkladem pro další plánování. Agentura disponuje prostředky na realizaci dalších výzkumů, které mohou být základem pro detailnější plánování. K výzkumným prvkům lze počítat i snahu o pravidelnou evaluaci činnosti Agentury. V případě Bruntálu proběhla první evaluace už během realizace lokálního partnerství. Druhá evaluace, kterou držíte v rukou, vznikla v roce 2015, zhruba dva roky po ukončení lokálního partnerství, přechodu do tzv. režimu vzdálené podpory města a čerstvého vstupu do druhého lokálního partnerství.

Druhá evaluační zpráva o lokálním partnerství Bruntál nabízí na jednu stranu příležitost k reflexi: Jak se dívají aktéři na práci Agentury s časovým odstupem? Podařilo se Agentuře splnit původní očekávání a do jaké míry pokračují struktury a projekty, které díky lokálnímu partnerství vznikly? Tato zpráva ale může být i vodítkem v další práci. Město Bruntál se rozhodlo vstoupit do tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám, se kterým je spojeno obnovení pracovních skupin a také nové a výrazně větší příležitosti pro financování inkluzivních opatření. Pro autory zprávy byla proto velmi zajímavá otázka, do jaké míry první představy a plány místních aktérů ve vztahu ke koordinovanému přístupu navazují na priority z lokálního partnerství 2010 – 2013. Zpráva zároveň dokumentuje zkušenosti místních aktérů s přípravou a prvními kroky učiněnými v rámci koordinovaného přístupu, který bohužel zatím neprobíhá zcela bezproblémově.

¹ Dříve Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách, dále v textu jen jako Agentura či ASZ.

Autoři se snažili během výzkumu zachytit nejen pohled zástupců města, škol, neziskových organizací a samotné Agentury, ale též pohled obyvatel Západní lokality, která je v Bruntálu vnímána jako problematické místo a která stála v centru pozornosti lokálního partnerství.

2 Zadání a cíle evaluace

Nabídka autorského týmu na vypracování evaluace v Bruntálu byla vybrána v rámci veřejné zakázky, ve které Agentura jako zadavatel stanovila vlastní zadání a cíle evaluace. Dovolíme si proto na tomto místě krátce citovat ze zadávací dokumentace:

Evaluace zhodnotí

- a) *udržitelnost a efektivitu integračních struktur obce i po odchodu Agentury. Zhodnotí sociální (integrační) politiky v obci, a to se zvláštním zřetelem k připravenosti institucí veřejné správy dlouhodobě realizovat účinná integrační opatření a k adekvátnosti postupů orgánů samosprávy v oblasti sociálních (integračních) politik v období 2010-2014; doplňkově také se zřetelem na absorpční kapacity aktérů v oblasti sociální integrace.*
- b) *změnu situace sociálně vyloučených občanů a změnu v oblasti sociálních (integračních) politik v obci, včetně změny politického diskursu v této oblasti, vč. změny nabídky sociálních a vzdělávacích služeb, služeb návratu na trh práce a v oblasti bydlení, a to v návaznosti na zavedená opatření, projekty a připravované projektové záměry.*

Cílem evaluační analýzy je

- a) *vyhodnotit adekvátnost sociálních (integračních) politik v obci a zjistit, zda zavedená opatření odpovídají potřebám lidí ohrožených sociálním vyloučením.*
- b) *vyhodnotit udržitelnost a efektivitu struktur sociálního začleňování v obci v momentě, kdy Agentura opouští obec (u lokalit Hodonín, Kadaň, Kolín, Krupka, Mělník, Sokolov, Vejprty, Větrník a Děčín) nebo kdy již rok v obci přímo nepůsobí (u lokalit Bílina, Bruntál, Havířov, Jáchymov, Jirkov, Kutná Hora, Obrnice, Toužim/Teplá a Trmice). Zhodnotit, zda došlo k vytvoření a přetrvávání struktur umožňujících integraci a participaci lidí ohrožených sociálním vyloučením (průběh ukončení spolupráce, předání agendy obci a dalším aktérům; zda vedení obce i nadále udržuje a naplňuje inkluzivní ideu původního partnerství, zda zvládá a rozvíjí samostatnou integrační činnost i bez asistence Agentury, zda dělalo revizi plánu nebo se věnovalo přednostně udržování služeb; zda se zachovala funkční platforma aktérů, na jaký subjekt byla platforma převedena, jak často se schází; zda se zavedené služby udržely, zda jsou používány, kdo je používá a kdo k nim nemá přístup). U lokalit, kde již Agentura nepůsobí, budou významně posílena témata samostatné integrační činnosti obce.*
- c) *poskytnout podklady pro změnu a přizpůsobení metod a procesů fungování aktérů na celkové i lokální úrovni.*

(Příloha 2 Smlouvy - POPIS PŘEDMĚTU PLNĚNÍ)

3 Metody a postupy analýzy, průběh sběru dat

Tato evaluace se zaměřuje na město Bruntál, kde byla intervence Agentury ukončena před dvěma lety. Časový odstup na jednu stranu výzkum ztěžuje, protože kvůli personálním změnám a bílým místům v dokumentaci není vždy jednoduché pochopit původní záměr zúčastněných. Na druhou stranu považujeme tento okamžik pro celkové hodnocení úspěšnosti intervence za ideální, protože za úspěšná lze ve většině případů považovat jen ta opatření, která stále pokračují nebo po kterých lze alespoň stále najít stopy v paměti zúčastněných. Úkol evaluátorů ovšem zkomplikovala skutečnost, že evaluace probíhala v období raketového startu pokračování lokálního partnerství v nové formě pod názvem „koordinovaný přístup“, díky kterému došlo k vytvoření nových pracovních skupin a přípravě nových projektových záměrů.² Představa zadavatele, že evaluace s časovým odstupem zhodnotí, zda struktury a praktiky, které byly v Bruntálu zavedeny v souvislosti s prvním lokálním partnerstvím, přežily i po ukončení podpory Agentury, byla díky změněné situaci splnitelná jen s obtížemi, neboť reálná situace v Bruntálu už byla jiná. V souvislosti s přechodem na koordinovaný přístup se objevilo několik dalších zásadních otázek, které jsou důležité i z hlediska budoucí práce Agentury ve městě Bruntál:

Klíčové otázky podle zadání	Nové otázky v souvislosti s koordinovaným přístupem
• Průběh ukončení spolupráce a předání agendy obci a dalším aktérům; • Udržuje a naplňuje vedení obce i nadále inkluzivní ideu původního partnerství? • Zvládá a rozvíjí obec samostatnou integrační činnost i bez asistence	• Do jaké míry navazují struktury nové na struktury původního partnerství? • Jsou nové záměry v souladu s ideami původního partnerství? • Podařilo se Agentuře či místním aktérům poučit z případných chyb během

² „Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (dále „KPSVL“) je nástrojem pomoci městům, obcím a svazkům obcí při sociálním začleňování sociálně vyloučených obyvatel z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) za místní podpory Agentury pro sociální začleňování (dále jen „Agentura“).

KPSVL vychází z dosavadní praxe Agentury ze spolupráce s obcemi. Agentura postupuje podle prověřené metodiky, tedy od analýzy situace a sestavení lokálního partnerství (obec – úřady – neziskové organizace – školy a školská zařízení – policie – zaměstnavatelé – veřejnost a další relevantní aktéři) přes sestavení Strategického plánu sociálního začleňování (dále „SPSZ“) k jeho naplňování a vyhodnocování, včetně revize plánu pro další období. Spolupráce obce a Agentury trvá tři roky. Vedle podpory rozvoje samotných sociálních (vzdělávacích, zaměstnanostních, bytových a bezpečnostních) politik v obci se Agentura soustředí na efektivní využívání prostředků strukturálních fondů a poskytuje obcím a ostatním partnerům rozsáhlý servis ke zpracování, realizaci a zajištění udržitelnosti projektů.“ (z webu <http://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam>)

Agentury? • Dělal(a) obec revizi plánu nebo se věnovala přednostně udržování služeb? • Zachovala se funkční platforma aktérů, na jaký subjekt byla platforma převedena a jak často se schází? • Udržely se zavedené služby? Jsou používány, kdo je používá a kdo k nim nemá přístup?	implementace původního partnerství?
---	-------------------------------------

Přestože podle zadání nemělo být hlavním záměrem této evaluace hodnotit průběh původního partnerství, ukázalo se jako nezbytné věnovat velké úsilí rekonstrukci průběhu celého partnerství. K tomu bylo několik důvodů: Za prvé vznikla první evaluace DIC přibližně v polovině starého partnerství. Autoři této evaluace proto nebyli v plné míře schopni sledovat, do jaké míry se podařilo opatření zahrnuté ve Strategickém plánu realizovat. Za druhé se během analýzy dokumentů ukázalo, že v mnohých případech narazila realizace záměrů na nepředpokládané problémy. Za přímý výsledek lokálního partnerství v projektové oblasti lze označit zejména dva vzájemně provázané projekty (investiční a neinvestiční), přičemž druhý z nich byl navíc předmětem další evaluace³, která se časově s druhou evaluací lokálního partnerství částečně překrývala. Na druhou stranu však v Bruntálu v období po skončení prvního lokálního vzniklo několik významných projektů a iniciativ na základech postavených v rámci lokálního partnerství. Jejich nositelem byli aktéři mimo město Bruntál, nicméně spojovacím prvkem byla iniciativa bývalého lokálního konzultanta Martina Navrátila, který se zúčastnil mnoha klíčových jednání při prosazování těchto projektů. Z tohoto důvodu je možno tyto projekty rovněž považovat za nepřímé výstupy lokálního partnerství. Jedná se především o projekty krajského Úřadu práce v oblasti zaměstnanosti a o projekt zaměřený na komunitní práci v lokalitě, který realizuje Moravskoslezský kraj. Evaluátoři se snažili nepostupovat příliš mechanicky na základě studia dokumentů, ale být vnímaví i pro souvislosti, jež nemusejí být na první pohled patrné.

³ Sumativní evaluace, Formativní evaluace, Vstupní analýza, SOUZVUKY o.s. Asociace pro celostní přístup k člověku, Kroměříž 2014/2015.

3.1 Volba a popis jednotlivých výzkumných metod

Vzhledem ke skutečnosti, že zadavatel definoval v popisu předmětu plnění velmi podrobně metody, které mají být použity, uvádíme následně metody dle struktury z „Popisu předmětu plnění“, které byly doplněny o konkrétní údaje.

3.2 Desk research

Analýza sekundárních dat z dříve uskutečněných výzkumů/evaluací a příp. aktualizace dat, analýza materiálů obce, médií, podkladů od lokálního konzultanta apod. a data získaná od institucí. Jedná se především o následující dokumenty:

- DOTAZNÍK PRO OBCE – příloha přihlášky ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování
- DIC (2012): Evaluace lokálního partnerství Bruntál (hodnotí situaci do března 2012)
- SocioFactor (2013): Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále.
- Zápisy z pracovních skupin (nekompletní a dostupné pouze do období únor 2011)
- Strategický Plán
- Vyhodnocení priorit a cílů lokálního Partnerství Bruntál (Revize strategického plánu Bruntál, MÚ Bruntál, 2013)
- Plán vzdálené podpory
- Výroční zprávy Agentury za roky 2010, 2011, 2012, 2013
- Sumativní evaluace, Formativní evaluace, Vstupní analýza, SOUZVUKY o.s. Asociace pro celostní přístup k člověku, Kroměříž 2014/2015.
- Plán prevence kriminality města Bruntál na léta 2012 – 2015
- IV. Komunitní plán sociálních služeb na území města Bruntálu 2015 - 2017
- Zápisy z jednání pracovních skupin komunitního plánování sociálních služeb (2014 - 2015)
- Bulletin Plánování sociálních služeb – číslo 3 / 2014
- Hodnocení výsledků přípravného kurzu pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí (MÚ Bruntál, 2012)

Z pohledu hodnotitelů je vážným nedostatkem LP chybějící dokumentace práce pracovních skupin. Nevíme, jak k této situaci došlo, tento nedostatek však můžeme označit za chybu těch, kteří zodpovídali za úplnost dokumentace k monitorovacím zprávám v centrále Agentury. Dokumentace chybí od roku 2011 a lze tedy předpokládat, že by její nedostatky měly být odhaleny nejpozději v tomto roce, kdy by měla být požadována náprava a doplnění. Kromě zápisů a prezenčních listin ze schůzek pracovních skupin za období září 2010 – únor 2011 (navíc v neúplné podobě) evaluátoři neobdrželi mnoho dalších zásadních podkladů. Avšak rekonstrukce toho, jakým způsobem Agentura archivuje podklady k projektům, je mimo záběr této evaluace.

3.3 Rozhovory s obyvateli Západní lokality

Počet rozhovorů s obyvateli byl oproti původní představě evaluačního týmu snížen z 30 – až 40 na 20. K tomuto rozhodnutí vedlo několik faktorů:

- Ukázalo se jako nezbytné zvýšit počet rozhovorů s institucionálními činiteli (z původně plánovaných 20 na 31). V mnoha případech se přitom jednalo o rozsáhlé rozhovory v rozsahu až 2 či více hodin.
- Celkově nebyla ochota obyvatelů s námi sdílet svoje zkušenosti a názory příliš velká. V Západní lokalitě je cítit, že zde už probíhalo (příliš) mnoho výzkumů.
- Ve stejném období probíhala evaluace mezi uživateli projektu IOP/IP, který jsme chtěli původně analyzovat v rámci případové studie. V jiných oblastech bylo přímé spojení mezi konkrétními opatřeními a průběhem lokálního partnerství méně jednoznačné. V rozhovorech jsme se proto snažili pokrýt celkovou situaci v Západní lokalitě, včetně hodnocení dopadů pro-integračních opatření města či NNO.

Část respondentů jsme oslovili na veřejném prostranství v Západní lokalitě. Často jednalo se o krátké rozhovory s omezeným přínosem pro účely této studie. Zajímavější byly rozhovory s několika respondenty, kteří v Západní lokalitě dlouhodobě žijí a kteří jsou přímo zapojeni do některé z aktivit různých aktérů, jež probíhají přímo v lokalitě. V některých případech byli respondenti doporučení různými NNO.

3.4 Rozhovory s relevantními činiteli

Celkově proběhlo 32 rozhovorů s 24 osobami. Jak je vidět v tabulce, při výběru respondentů jsme se snažili rovnoměrně zahrnout osoby z hlavních okruhů LP, které se LP účastnily.

Okruh	Instituce	Osoba	Poznámky
Agentura		Martin Navrátil, bývalý lokální konzultant (2010-13)	3 rozhovory
Agentura		Iva Linhartová, bývalá lokální konzultantka (2015)	2 rozhovory
Komunitní projekt MSK		Manželé Vaňkovi	2 rozhovory
MÚ	sociální odbor, dříve	Ivana Májková – vedoucí	2 rozhovory

	OSPOD		
MÚ	Městská policie	p. Petr, ředitel	1 rozhovor
MÚ	Oddělení školství	p. Štoller	2 rozhovory
MÚ	Sociální odbor	Rozálie Zlámalová, projektový a finanční manažer projektu	1 rozhovor
MÚ	Sociální odbor	Markéta Brziaková, individuální projekt	1 rozhovor
MÚ	Hospodářská správa města Bruntál	p. Holan, ředitel	1 rozhovor
NNO	Liga o.p.s.	Jana Juřenová, ředitelka	2 rozhovory
NNO	Help- In, o.p.s.	pí. Hančilová, ředitelka	1 rozhovor
NNO	OPEN HOUSE o.p.s.	pí. Daněčková, ředitelka	1 rozhovor
NNO	Slezská diakonie	Bára Gavendová, vedoucí azylového domu pro muže	1 rozhovor
NNO	AGIL Bruntál o.s.	Jelena Kováčová, ředitelka	1 rozhovor
NNO / MÚ	AGIL Bruntál o.s./ Liga o.p.s.	Jozef Baláž, bývalý ředitel, bývalý romský poradce města, zakladatel Ligy	1 rozhovor
NNO / politika	Liga o.p.s. / MÚ	p. Mores, pracovník Ligy, bývalý místostarosta	2 rozhovory
Politika	MÚ	p. Jedlička, místostarosta	1 rozhovor
Politika	MÚ	p. Rys, starosta	1 rozhovor
Školy	ZŠ Jesenická	pí. Zatloukalová, speciální pedagožka	1 rozhovor
Školy	ZŠ Rýmařovská,	p. Paseková, ředitelka	1 rozhovor
Školy	ZŠ Okružní	p. Zaoral, bývalý ředitel	1 rozhovor
Školy	ZŠ Bruntál, Školní 2	pí. Zatloukalová, ředitelka	1 rozhovor

Úřad práce		p. Němec, vedoucí odd. trhu práce	1 rozhovor
Úřad práce – pobočka Ostrava		p. Prouzová, koordinátorka projektu	1 rozhovor

4 Spolupráce, postoje a činnosti partnerů zapojených do lokálního partnerství v Bruntálu v průběhu činnosti Agentury a po jejím odchodu

4.1 Výchozí situace v Bruntálu a důvody pro zahájení spolupráce s Agenturou

Bruntálsko patří dlouhodobě ke znevýhodněným regionům. Na tomto stavu se podepsalo hned několik faktorů, přičemž nejvýznamnějšími z nich jsou ztráta pracovních příležitostí po r. 1990, vzdálená poloha v kombinaci s drsným podhorským klimatem a špatná dopravní dostupnost. Tyto faktory se podílely na vzniku dlouhodobě nadprůměrné nezaměstnanosti a vysokém podílu osob z řad nezaměstnaných, kteří jsou bez práce v řádech měsíců či let. Převís pracovní poptávky nad nabídkou také snižuje výši nabízených mezd, což sebou nese odliv mladých a schopných obyvatel do jiných regionů, následkem čehož Bruntálsko ekonomicky stagnuje a populace stárne.

Obzvláště problematické je postavení Romů, kteří v průměru dosahovali nižšího vzdělání a po roce 1989 byli často vystaveni diskriminaci na pracovním trhu. Romská otázka pak získala v Bruntálu na významu zejména kvůli fenoménu romské migrace z jiných měst, odkud Romové přišli kvůli problémům s bydlením.

S tímto vývojem je spojen vznik Západní lokality jako specifického problému města. Na jeho počátku byla snaha nabídnout mladým lidem, kteří se chtějí osamostatnit, finančně dostupné „základní“ bydlení v lokalitě bývalých kasáren na kraji města. Privatizace bytů v okolních panelácích soukromým majitelům a koncentrace části bytů v rukou několika majitelů, kteří poté pronajímali byty převážně Romům s cílem rychlého zisku, s sebou přinesla velkou fluktuaci nájemníků. Často se jednalo o rodiny pocházející z jiných oblastí Bruntálska či zcela jiných regionů, které přišly do Bruntálu kvůli rostoucím problémům s bydlením v jiných městech (Vítkov, Olomouc, Opava a další). V důsledku toho se Západní lokalita začala proměňovat v problematické místo. Jak respondenti z institucionální sféry, tak obyvatelé lokality, kteří zde bydlí již dlouhá léta a zažili proměnu čtvrti „v přímém přenosu“, vzpomínali na extrémně vysokou fluktuaci v bytech soukromých majitelů, intenzivní konflikty mezi obyvateli, znečištění veřejného prostranství, ale i velké problémy s kriminalitou. Situaci dobře ilustruje text z původní přihlášky ke spolupráci s Agenturou města Bruntál z roku 2010:

Západní lokalita je okrajová část města Bruntálu. Toto území v minulosti sloužilo Sovětské armádě. Po roce 1989 Město Bruntál hledalo využití pro území bývalých kasáren. V 90. letech pak investovalo do rozsáhlé rekonstrukce a přebudování původních ubytoven pro vojáky na byty.

Z hlavní cesty směrem na Šumperk po pravé straně navazuje ulice Dlouhá. Je tvořena čtyřmi panelovými domy. Část z nich je ve vlastnictví města a část je soukromých majitelů. Dva poslední domy jsou obývané rodinami, u nichž je cca 80% lidí dlouhodobě nezaměstnaných. Rodiny jsou vícečetné, nízkopříjmové a vzdělání obyvatel je na nízké úrovni, někteří jedinci jsou negramotní.

Zejména domy v soukromém vlastnictví poskytují bydlení velké skupině rodin z romské menšiny, která se do města přistěhovala z různých koutů České republiky teprve v posledních letech. Každá z rodin si nese s sebou velké množství svých vlastních specifických problémů. V těchto dvou domech je 120 bytových jednotek o velikosti 3+1, 2+1, 1+1.

Blíže k centru jsou umístěny tři budovy, které dříve sloužily jako ubytovny pro řadové vojáky. V roce 2000 však město využilo dotační příležitost ze Státního fondu rozvoje bydlení na opravu těchto domů. Vzniklo 300 bytových jednotek o velikosti 1+0. Byty se upravovaly z důvodu většího počtu zájemců z řad mladých lidí, kteří se chtěli osamostatnit a vzniklo tak více než 400 žádostí na malometrážní byty. S odstupem let se ukazuje, že mladí lidé se orientují jiným směrem. Přibývá větší počet rodin s dětmi. Technické dispozice bytů nejsou vhodné pro rodiny. Společné chodby pro více bytů, oddělené pouze sádkartonovými zdmi, jsou velmi nevhodné, zvuky z jednotlivých bytových jednotek se prolínají do několika dalších. Postupem času tyto byty zabydlovali neplátcí z jiných částí města, vícečetné rodiny např. na základě podnájemní smlouvy či „načerno“ a do už tak problémové lokality přicházeli lidé s další sociální zátěží.

Západní lokalita má ve městě špatnou pověst, je místem, kde se shlukují bezdomovci, narkomani, nepřízpůsobiví Romové. Bezprizorní mládež tuto část města vyhledává k pořádání mejdanů, kouření marihuany, piti alkoholu. V letních měsících jsou zde pouliční rvačky každodenní rutinou. Mládež se v těchto místech shlukuje, vykrádá prázdné domy a vniká do soukromých sklepů. Po celé lokalitě se povalují odpadky a tvoří se skládky mimo popelnice a kontejnery. Probíhá zde tzv. klanová kriminalita, kdy jednotlivé trestné činy a přečiny mezi obyvateli lokality nejsou jimi hlášeny a řešeny policií, řeši si je obyvatelstvo uvnitř lokality samo.

Z šetření se ukazuje, že zejména ve velkých anonymních blocích Dlouhá 20 a 26 a Pěší 8 je více než 50% obyvatel bytů dlužníků vůči městu.

V Západní lokalitě žije cca 3000 lidí a zhruba 50% z nich jsou osoby zasažené sociálním vyloučením.

Sociální problémy se ale samozřejmě projevují i mimo Západní lokalitu, ať už jde o jednotlivé domy v centra města, o ubytovnu A+H nebo o riziko vzniku dalších lokalit na sídlišti Květná:

Druhou sociálně vyloučenou romskou lokalitou je areál bývalého Azylového zařízení Ministerstva vnitra v ulici U potoka 10. V roce 2005 Ministerstvo vnitra zrušilo provoz Azylového zařízení pro uprchlíky a majitel tohoto domu začal objekt využívat jako ubytovnu, ve které ubytovává problémové jedince i početné rodiny. Za jednu místnost o velikosti 12 m², se společným sociálním zařízením pro 2 rodiny a společnou kuchyní na patře, kterou používá až 7 rodin, platí nájemné 5 až 7 tis. Kč (podle počtu osob žijících v pokoji). Prádlo si perou rodiny za příplatek 300 Kč v místnosti k tomu určené. Za používání elektrických spotřebičů (televizor, lednice, rychlovarná konvice) se platí další poplatek. V současné době ubytovnu užívá kolem 150 osob.

Jejich nelehké postavení ještě více zkomplikovala změna zákona o hmotné nouzi, která je vázána na podmínku odpracování si 30 hodin v měsíci. V praxi tuto podmínku ani nemohou splnit, protože téměř všichni mají trvalý pobyt mimo Bruntál. Dostávají tedy dávky ve výši existenčního minima. Tato okolnost v kombinaci s téměř lichvářským ubytovacím poplatkem rodiny dostává na hranici možnosti přežití. V této ubytovně jsme zaznamenali v minulosti zvýšený výskyt vši a svrabu. Městská policie každodenně řeší krádeže místních obyvatel v nedalekém supermarketu Kaufland. Vliv města na další příliv problémových obyvatel v této lokalitě je nulový.

Na tomto místě je také třeba zmínit, že město Bruntál už mělo před zahájením LP poměrně bohaté zkušenosti i znalosti v oblasti sociálního začleňování. Na rozdíl od jiných obcí, ve kterých Agentura působila a ve kterých byla problematika sociálně vyloučených osob vnímána jako okrajová záležitost, nebylo v případě Bruntálu třeba ve stejné míře představovat základní nástroje. Město mělo rozvinutý systém sociálních služeb, zavedenou spolupráci sociálního odboru s poskytovateli, pečlivě vedenou agendu prevence kriminality apod. V Bruntálu tehdy navíc působila řada neziskových organizací, které zde se svými projekty v oblasti sociálního začleňování intervenovaly. Pro Bruntál je charakteristické zejména velmi silné postavení neziskové organizace Liga o.p.s. Její zakladatelé stáli díky svým zkušenostem s prací v oblasti sociálního začleňování včetně např. sociálního podnikání za myšlenkou (i realizací) zapojení města Bruntál do spolupráce s Agenturou formou LP.

Dlužno říci, že všichni tito aktéři nepracovali před vznikem LP vždy jen ve shodě. Okolností ovlivňující podobu LP byl historický nesoulad mezi některými klíčovými hráči na poli sociálního začleňování ve městě jak z řad městských institucí tak neziskových organizací. Dílem vinou těchto rozporů, dílem vinou rozporů jiných došlo během fungování LP k řadě personálních obměn, které měly samozřejmě později také vliv na podobu LP a jeho výsledky. Agentura obě tyto slabiny LP v počátcích identifikovala a pracovala s nimi.

4.2 Několik komentářů ke struktuře a metodice lokálního partnerství Bruntál 2010 - 2013

4.2.1 Časová struktura a metodologie partnerství

Jak bylo už zmíněno v úvodu této studie, lokální partnerství, coby intervenční nástroj Agentury pro zlepšení situace v sociálně vyloučených lokalitách, má celkem jasně vypracovanou metodologii. Kromě samotného lokálního partnerství, což je fórum, do kterého by měli být přizváni všichni relevantní aktéři z města (tj. obvykle vedení města, sociální odbor na MÚ, Úřad práce, školy, poskytovatelé sociálních služeb, atd.), se počítá se vznikem pracovních skupin, které mapují situaci v dané oblasti a stanovují priority. Na základě toho vznikají náměty pro konkrétní opatření, která jsou v následné fázi zpracována do podoby Strategického plánu. Lokální konzultant řídí ve spolupráci s lokálními partnery celý tento proces a pomáhá místním aktérům (i s pomocí dalších expertů z Agentury) následně vypracovat projektové žádosti o finanční podporu navrhovaných opatření, případně se zasazuje o plnění mimo projektových opatření.

Rekonstrukce průběhu lokálního partnerství v Bruntálu podle dostupných dokumentů svědčí o velmi aktivní počáteční fázi od založení partnerství až k počátku roku 2011, kdy se všechny pracovní skupiny scházely velmi často. Respondenti tento dojem potvrdili. Mluvili o velkém nasazení a o množství investovaného času zejména na počátku LP.

V období po vzniku Strategického Plánu je průběh partnerství respondenty vnímán mnohem méně jasně. Zachovalo se jenom málo dokumentů a i podle vzpomínek respondentů působila druhá fáze partnerství méně zřetelně, zejména co do výsledku. Podle mnohých respondentů byla činnost oficiálních pracovních skupin suplována schůzkami k jednotlivým projektovým záměrům, kterých se ale účastnily už pouze organizace, kterých se projekty bezprostředně týkaly. Lokální konzultant uvádí, že schůzky pracovních skupin pokračovaly od jara 2011 v intervalech v řádech cca 2 měsíců, z těchto schůzek však není k dispozici žádná dokumentace. Respondenti, kteří se zúčastnili pracovních skupin a nebyli součástí tohoto procesu, se vyslovili v duchu, že po intenzivní počáteční fázi nastal zlom a lokální partnerství „nějak usnulo“:

„Na začátku toho bylo strašně moc, byli jsme velmi aktivní. Potom to nějak usnulo, ani nedokážu říct, kdy to partnerství vlastně skončilo.“

Lokální konzultant a několik respondentů se širším vhladem do celého procesu naplňování Strategického plánu zdůrazňovali při hodnocení tohoto období fakt, že velký objem práce byl ze zpětného pohledu málo viditelný. Naplňování Strategického plánu bylo charakterizováno problémy s přesvědčováním politické reprezentace města o potřebnosti přijetí již naplánovaných opatření. Takto se množství energie relevantních aktérů vyplývalo na lobbingu a několikerém přepracovávání projektových dokumentů (viz dále).

4.2.2 Hodnocení práce a postavení lokálního konzultanta

Role lokálního konzultanta je pro úspěch lokálního partnerství poměrně zásadní. Osobnost Martina Navrátila byla podle naprosté většiny respondentů vnímána velmi pozitivně. Lokální konzultant je popisován jako komunikačně obratný a diplomatický vyjednávač a erudovaný konzultant. V prostředí velmi napjatých vztahů mezi některými NNO působících na bruntálské scéně se pohyboval citlivě a snažil se plnit roli nestranného mediátora, konzultanta a facilitátora a město v něm mělo značnou oporu. Příklad obsahu jeho práce dobře vystihuje následující citace z Výroční zprávy Agentury za rok 2011:

„Nejrozsáhlejší aktivitu věnoval [LK] přípravě investičního projektu IOP 3.1.b a IPO, kdy motivoval k tvorbě, a podílel se na ní, analýzy CS a analýzy potřebnosti služeb, v další fázi spolupracoval na projektových záměrech k rekonstrukci jednotlivých budov, následně sestavoval s poskytovateli logické rámce, dále sestavoval celkový projektový záměr, který vzhledem k proměnám stanovisek vedení města třikrát kompletně přepracovával, byl delegován vedením města k vyjednávání o ceně odkupované nemovitosti, koordinuje součinnost přípravného týmu a konzultací na MPSV, s projektovou manažerkou projednává metodiku přípravy, prezentoval opakovaně projekt na zastupitelstvu, loboval v politických klubech...“

Sám LK si byl do jisté míry vědom, že je ve své aktivitě trochu osamocen a čím více zastupuje roli města, tím menší díl samostatného přístupu od města bude moci očekávat. Jak naznačujeme v kapitole Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL), momentální (červenec 2015) neplánovaný odchod nové LK a výpadek LK na několik týdnů se zdá mít neobvykle dobrý psychologický účinek na účastníky, který se velmi pozitivně projevuje nárůstem jejich samostatnosti a angažovanosti. Na základě těchto dvou odlišných situací se zdá být doporučeníhodné, aby Agentura kladla ještě větší důraz než dosud na postupné přenášení zodpovědnosti na stále více účastníků s cílem prohlubovat jejich schopnosti, sebeidentifikaci s LP, samostatnost a posilovat sebevědomí místních aktérů a o tento prvek rozšířit svou metodiku. Tento prvek by podpořil i úspěšnou exit strategii (viz kapitola Odchod Agentury), kde se o pocitu nepostradatelnosti představitele Agentury pro město respondenti zmiňují.

4.2.3 Zjištění potřeb sekundární cílové skupiny

Standardně patří do první fáze lokálního partnerství mapování situace v obci s důrazem na situaci v sociálně vyloučených lokalitách. Tyto situační analýzy realizují pro Agenturu externí dodavatelé, kteří získají výzkumné zakázky na základě otevřeného výběrového řízení. Kvůli komplexnosti procesu soutěžení zakázek je v praxi ovšem cíl mít zpracovanou Situační analýzu v momentě, kdy začíná plánování v pracovních skupinách,⁴ často těžko dosažitelný. V případě Bruntálu se ovšem vyskytly problémy větší, protože Agentura byla s úrovní práce externího zhotovitele (Navreme Boheme, s.r.o.)

⁴ Více například evaluace lokálních partnerství v Kolíne a Mělnicko (SPOT 2012).

natolik nespokojená,⁵ že odmítla dílo převzít. S externím zpracovatelem bylo domluveno, že dojde jen k prezentaci hlavních výsledků studie v Bruntálu. Posléze měla být analýza přepracována a odevzdána v pozdějším termínu. K tomuto ale vzhledem k přetrvávajícím vadám textu nedošlo.

Podle evaluační zprávy z roku 2012 vedl postup Agentury u některých účastníků ke značné nespokojenosti, protože většina lokálních partnerů neměla na rozdíl od lokálního konzultanta možnost text analýzy posoudit. Text analýzy též nebyl součástí dokumentů poskytnutých evaluátorům. Z tohoto důvodů nejsme schopni posoudit kvalitu textu a oprávněnost výhrad Agentury.

V každém případě ale chyběl v důsledku tohoto nešťastného vývoje analytický podklad pro plánování. Podle některých respondentů měl tento fakt negativní vliv na kvalitu práce pracovních skupin, protože plánování opatření vycházelo spíše z potřeb a cílů zapojených subjektů než z důkladné analýzy reálných potřeb osob žijících ve vyloučené lokalitě.

V další fázi realizace se pokusila Agentura tento deficit zmírnit alespoň v oblasti bydlení. V roce 2012 společnost SocioFactor vypracovala pro Agenturu studii o ubytovacích kapacitách a migračních trendech. Podle našeho názoru jedná se o kvalitní dokument; některými respondenty však byla studie hodnocená kriticky.⁶

Další otázkou je zapojení samotných obyvatel do plánovacích procesů. Zda se, že participace Romů z lokality v procesech plánování byla minimální. Zde je ovšem zároveň třeba zmínit, že je v této otázce vidět jasný posun v novém partnerství (koordinovaný posun), kdy se Agentura snažila velmi aktivně informovat občany o možnostech zapojení do nového partnerství. Důležitou roli zde hraje komunitní projekt Moravskoslezského kraje, který v mezichase v Bruntále vznikl a který se mimo jiné snaží motivovat obyvatele k aktivnějšímu postoji a formulaci svých představ a potřeb vůči městu.

4.2.4 Kapacita města a dalších aktérů

Jak již bylo uvedeno, Bruntál nebyl v okamžiku zapojení do LP nováčkem na poli integrace sociálně vyloučené populace. Ve městě fungovala silná nezisková organizace se zkušenostmi mj. v oblasti sociálního podnikání, sektor sociálních služeb byl rozvinutý a zahrnoval široké spektrum služeb zaměřených na tuto cílovou skupinu. V neposlední řadě existovala podpora pro intenzivnější snahy v oblasti sociální integrace v řadách samotné politické garnitury (zejména místostarosta pro sociální oblast a tehdejší romský poradce).

Tyto konstanty přetrvávaly i v průběhu LP, kdy do jeho fungování bylo zapojeno množství aktérů. Lokálnímu konzultantovi se kromě výše uvedených významných hráčů podařilo zapojit množství

⁵ Důvodem byla nevhodná metodologie a velmi nízká kvalita textu, kterou se nepodařilo zlepšit ani po opakovaných připomínkách ze strany ASZ.

⁶ Kritika směřovala především k vyčíslení podílu Romů na obyvatelstvu lokality Západní. Jakkoli tato otázka nebyla přímo předmětem evaluace, z rozhovorů s respondenty lze říci, že autoři studie došli k celkem relevantním závěrům.

dalších subjektů (školy, pracovníky několika odborů MěÚ, atd.). Významným rysem, který nicméně podobu LP negativně ovlivnil, bylo množství personálních změn zejména na pozicích městských institucí. Spolupráce tak byla zahájena např. s vedoucím sociálního odboru, který před schválením plánu odešel. Došlo ke změně na pozici koordinátorky komunitního plánování, preventistky kriminality, odešel romský poradce, který měl spolupráci s Agenturou nejprve na starost. Významnou vlnou změn prošlo vedení téměř všech ZŠ. Tyto změny komplikovaly spolupráci s Agenturou, nicméně lokálnímu konzultantovi se podařilo se s nimi vyrovnat.

4.2.4.1 Vztahy Agentura, Liga (jako dominantní místní hráč a lokální asistent) a další neziskové subjekty

Jak už bylo řečeno dříve, v celkové situaci Bruntálu je velmi specifické silné postavení neziskové organizace Liga o.p.s. a dalších subjektů, které jsou spojeny s postavou ředitelky Ligy, Janou Juřenovou (Malé technické služby, Althaia o. p. s. Osoblaha; Deianeira o.p.s.; Aperkom o.p.s. se sociálně-podnikatelským projektem Čáp; Zelená Dílna s.r.o., Klastř sociálních podniků SINEC). Liga je celorepublikově známá jako jeden z pionýrů v oblasti sociálního podnikání. Kromě toho však také nabízí poměrně široké spektrum jiných služeb, které převážně cílí na obyvatele sociálně vyloučených lokalit (úklid v lokalitě spojený se sociálním zaměstnáním, nízkoprahové centrum, předškolní příprava dětí, dluhové poradenství (obě v rámci SAS) a další. I díky tomu Liga udržuje dobré vztahy s politickým vedením města, které si je vědomo výhod plynoucích z existence „tahouna“ v oblasti sociálního začleňování ve městě.

V žádném případě nemůže být účelem této analýzy hodnotit práci Ligy nebo srovnávat práci Ligy s prací jiných organizací v Bruntálu. Z hlediska průběhu lokálního partnerství je ale potřeba upozornit na skutečnost, že dominantní postavení jednoho aktéra v každém případě ovlivňuje vztahy k jiným aktérům, kteří jsou menší, mají menší přístup k informacím, jsou méně zkušení a také méně vlivní. V takové situaci by se měla Agentura nejspíše snažit působit integračně. Podle svého vyjádření si byl lokální konzultant této výzvy velmi vědom. Kompetence představitelů Ligy během všech fází oceňoval jako nadprůměrné, nicméně v zájmu LP bylo i posílení kompetencí dalších členů partnerství. Snažil se vyvažovat nerovnováhu jednotlivých hráčů v neziskovém sektoru a posilovat slabší organizace. V tomto ohledu stojí za zmínku např. stabilizace organizace Open House, ke které došlo v průběhu LP, mimo jiné i prostřednictvím účasti na obou projektech realizovaných v rámci LP, posílením protidrogové prevence, atp. Také vztahy mezi neziskovými organizacemi navzájem a mezi organizacemi a městem, vnímané lokálním konzultantem v počátcích LP v některých případech jako velmi napjaté, se podle jeho názoru podařilo vlivem společné práce v LP částečně zlepšit a vybudovat částečnou důvěru a ochotu ke spolupráci mezi jednotlivými aktéry.

Názory místních respondentů na tuto problematiku nebyly jednoznačné. Podle některých vedlo lokální partnerství skutečně ke zlepšení vztahů, jiní ale mluvili naopak o zhoršení vztahů, což byl údajně následek velkého očekávání a neustálého boje o přístup k projektovým prostředkům (zejména pak v první části LP). Podle svých slov se z tohoto důvodu snažil lokální konzultant při plánování projektů zapojovat i organizace mimo Ligu. Pohled na realizátory v projektových záměrech toto tvrzení na jednu stranu potvrzuje. Úspěšné projekty IOP a IP byly například velmi významné pro organizaci Open House a projektový záměr nového azylového domu vzniknul jako spolupráce mezi

Ligou a Slezskou Diakonií. Na druhou stranu však mezi realizovanými či plánovanými projekty prvního LP není ani jeden, na kterém by se Liga nějakým způsobem nepodílela (pracovní skupina Zaměstnanost pak byla zcela v její režii). Tento stav je dán její pozicí v rámci města, pozicí iniciátora spolupráce s Agenturou, tím, že v lokalitě dlouhodobě působí, má nadstandardní přístup k informacím a práce v lokalitě a aktivity spojené s integrací sociálně vyloučených osob (zejména v Západní lokalitě) jsou její hlavní náplní práce a smyslem její existence. Jak již bylo uvedeno, významným faktorem je také mimořádné nasazení jejích představitelů. Takto tedy z LP logicky těžila i Liga, nicméně v celkovém měřítku poklesla její relativní síla v oblasti sociálního vyloučení, a část aktivit se přenesla i na jiné organizace a instituce.

Na druhou stranu sama Agentura významně přispěla k prohlubování propasti mezi bruntálskými aktéry, neboť již značně dominantního hráče vybrala jako subjekt, jenž bude zajišťovat lokální asistenci. V souladu s metodologií Agentury práci lokálního konzultanta vždy na místě podporuje lokální asistent (LA). Výběr lokálního asistenta probíhá formou veřejného výběrového řízení, stejný postup byl zvolen i v Bruntálu. LK nemá možnost tento výběr ovlivnit (Bruntál mu byl přidělen až posléze)⁷ a stejně tomu tak bylo i v případě Bruntálu, kde zvítězila Liga. Z dnešního pohledu je třeba říci, že se jednalo o výběr částečně problematický, jakkoli nezpochybňujeme plnění pracovních úkolů LA. V sídle Ligy měl také LK svou kancelář a zde se také odehrávala převážná část schůzek LP. Tento aspekt vnímají nejen některé místní NNO problematicky z hlediska přístupu k informacím a případného konfliktu zájmů. Podle některých účastníků tato konfigurace v některých případech vedla k určitému rozdělení jádra účastníků, kteří po ukončení Strategického Plánu pracovali na projektových záměrech, a zbytkem účastníků, kteří se necítili vždy dostatečně informováni o dalších krocích partnerství. Liga byla zodpovědná za vedení zápisů, organizaci schůzek a zvaní lokálních aktérů. Jakkoli výstupy LP neukazují na to, že by Liga byla organizací, která by na LP extrémně těžila na úkor jiných (přestože, jak bylo řečeno, ve všech hlavních výstupech figurovala), přece jen bychom rádi poukázali na nevhodnost tohoto postupu.

4.3 Průběh partnerství a postoj města ve vztahu k jednotlivým tematickým oblastem

Po zahájení lokálního partnerství se rozdělili všichni, kteří se jej chtěli účastnit, do čtyř pracovních skupin. Rozdělení podle témat pracovních skupin bylo dodrženo i ve Strategickém plánu. V novém partnerství (od roku 2015), byly vytvořeny obdobné skupiny podle identického klíče. Z tohoto důvodu považujeme za logické analyzovat i průběh celého partnerství ve vztahu k oblastem, kterým se věnovaly jednotlivé pracovní skupiny. Stejným způsobem se věnujeme v další kapitole současným aktivitám města a jiným aktérům v souvislosti s odchodem Agentury a novým zapojením města do spolupráce s Agenturou v rámci koordinovaného přístupu.

⁷ V rámci KPSVL se již takto nepostupuje. V Bruntále zajišťuje činnost LA samo město.

4.3.1 Vzdělávání a péče o mládež

Stejně jako respondenti z odborné sféry, tak i laičtí respondenti považovali vzdělávání dětí ze sociálně vyloučených rodin a nedostatečnou motivaci těchto rodin vést děti ke vzdělání za naprosto klíčový problém. Mnozí respondenti upozorňovali zejména na nedostatečnou přípravu dětí v předškolním věku v rodinném prostředí, což v kombinaci s velmi nízkou účastí v předškolních zařízeních způsobuje vážné znevýhodnění dětí hned na samém začátku školní kariéry. Jedním z důsledků tohoto stavu je vysoký podíl dětí z prostředí západní lokality, která se neučí podle běžného vzdělávacího plánu, ale segregovaně od ostatních dětí v praktické a speciální škole, jež se nachází v bezprostřední blízkosti lokality. Podle oficiálních údajů i výpovědí obyvatel lokality navštěvuje i v současnosti velká většina romských dětí žijících v západní lokalitě právě tuto školu (ZŠ Rýmařovská). Zároveň v lokalitě v oblasti vzdělávání a volného času působí některé z místních neziskových organizací (Open House, Liga), které se snaží s dětmi z lokalit pracovat s cílem vybudovat jim lepší výchozí pozici a předpoklady pro školní úspěchy.

Relevantní aktéři

V oblasti vzdělávání projevoval lokální konzultant po zahájení lokálního partnerství velkou snahu dostat důležité aktéry z veřejného a neziskového sektoru k jednomu stolu. Podle dostupné dokumentace se práce ve skupině v prvním půlroce LP účastnilo 8-15 osob.

Následná tabulka ve stručnosti představuje školy a složku MÚ, které lze z pohledu sociální inkluze považovat za relevantní aktéry. Na základě studia dokumentů a výpovědí zástupců škol představujeme kromě krátké charakteristiky škol, jejich hodnocení spolupráce a míru zapojení do aktivity spojené s LP.

Název instituce	Stručná charakteristika	Zapojení do lokálního partnerství
ZŠ Jesenická	Základní škola v Bruntálu, má speciální pedagogy a psychologa	Poskytl zázemí a kapacity pro uspořádání předškolního kurzu. Je účastníkem nového LP a má plán předložit několik projektových záměrů, k průběhu minulého i současného KP se staví velmi kriticky.
ZŠ Okružní	Před uvedením v účinnost vyhlášky o spádovosti navštěvovaly školu vedle majoritní populace děti z domácích, většinou etablovaných romských rodin, ale	Škola se účastnila LP spíše okrajově, její ředitel byl však do června 2012 garantem skupiny. Nyní je v KP oslovenými aktéry škola považována za jednoho z klíčových členů PS – ředitel této školy, pan Sekanina, v současnosti vede v rámci KP novou pracovní skupinu Vzdělávání.

	až na výjimky ne děti z rodin žijících v lokalitách.	
ZŠ Rýmařovská	Speciální a praktická škola	Jakkoli Agentura patří v rámci státního aparátu dlouhodobě k rozhodným kritikům systému speciálního školství, LK zapojil i ZŠ Rýmařovskou, která velmi aktivně spolupracovala. ZŠ Rýmařovská získala lepší přístup k informacím (jejíž zřizovatel není na rozdíl od zbytku ZŠ město ale kraj a která se z tohoto důvodu obvykle nezúčastní některých jiných schůzek organizovaných městským oddělením školství), zlepšila se spolupráce a kontakty s ostatními školami ⁸ a byla podpořena i spolupráce školy s rodinami žáků. ⁹ Škola je nespokojena se směřováním LP a jeho výsledky a nebude proto s Agenturou v dalším období spolupracovat. Škola má podle finanční situace 1 romskou asistentku, která podle potřeby plní i funkci asistentky žáků se zdravotním postižením.
ZŠ Bruntál, Školní 2 (dříve MOG / Petrin)	Škola, kam spádově patřil největší podíl dětí ze sociálně vyloučených rodin. Situace se začala měnit až 2014, kdy byla zastupitelstvem města přijata vyhláška o spádovosti, která tyto děti z lokalit rovnoměrněji distribuuje všech bruntálských ZŠ. ZŠ Bruntál prošla nedávno reformou (městské osmileté bylo r.2011 sloučeno s krajským gymnáziem	Prvního LP se škola účastnila spíše okrajově. Jejím hlavním cílem bylo (od roku 2012 po příchodu nového vedení) přijetí vyhlášky o spádovosti. Škola zaměstnává od r. 2012 na půl úvazku romského asistenta a podle ředitelky má momentálně 31% žáků z lokalit. V rámci nového LP má záměr otevřít přípravný ročník, připravuje projekt, který by využíval přirozené (jakkoli většinou jen částečné) bilingvnosti romských žáků ve výuce angličtiny a další integračně orientované projekty.

⁸ Tato škola je zřizována MSK a není proto účastníkem poradních orgánů a komisí organizací města Bruntál.

⁹ LK spolupráci s vedením školy hodnotil pozitivně. Zástupce školy ovšem uvedl, že škola investovala do minulého lokálního partnerství značné úsilí, nicméně že aktivity Agentury směřují k plné integraci žáků z vyloučených lokalit a MŠMT, což je proti principům speciálního školství. Tento typ škol bude podle plánu MŠMT postupně rušen a je také vyloučen z mnoha možností čerpat finanční podporu, jakkoli školy stále fungují dál. Velmi těžko například shání finance na nezbytného romského asistenta. Svou účast v PS tedy škola zpětně považuje za ztrátu času a jakkoli osobu lokálního konzultanta nehodnotí negativně, má ze své účasti pocit, že byli vlastně obelháváni, neboť záměry Agentury jdou zcela jiným směrem.

	v Bruntále) a v 2013-2014 také rozsáhnou rekonstrukcí.	
Oddělení školství	Dříve odbor školství, po reorganizaci MÚ byly této složce částečně odebrány kompetence a odbor byl změněn na oddělení školství, což poněkud oslabilo jeho vyjednávací pozici v LP vůči městu i dalším aktérům.	Tato složka MÚ se aktivně účastnila LP a spolupracovala s LK. Ze zmíněných důvodů i z důvodu rozložení politických sil ve vedení města však její postavení nebylo příliš silné.

Aktéři z řad NNO v oblasti vzdělávání

S cílovou skupinou sociálně vyloučených obyvatel pracuje v Bruntálu v několika oblastech celkem pestrá škála NNO, z nichž 2 níže uvedené organizace pracují s dětmi v oblasti vzdělávání. Aktéři PS vzdělávání se vesměs shodují, že jejím největším přínosem byl fakt, že se školy alespoň do malé míry začaly otevírat spolupráci s NNO a začaly je alespoň z části považovat za partnery. Tento trend se podle mnoha respondentů během nového partnerství v rámci KPSVL dále vyvíjí v pozitivním směru.

Název organizace	Stručná charakteristika	Zapojení do lokálního partnerství
LIGA, o.s.	Hlavní hráč mezi neziskovými organizacemi v oblasti integrace ve městě (aktivní i mimo Bruntál v MSK) Doučování žáků ZŠ v západní lokalitě Předškolní příprava v podobě programu „Půjdeme do školy“ (probíhá v rámci SAS) v KC v Lidické a poté v NZDM (2011), byla zapojena třetina romské ohrožené populace v předškolním věku) SPOD, spolupráce s PPP	Velmi aktivní účastník všech pracovních skupin Organizátor přípravného kurzu (2012) – projekt LP (organizace byla zodpovědná za výběr účastníků a dohled nad jejich pravidelnou docházkou) Činnost organizace byla podpořena komplexním projektem Bruntál IOP (investiční) a projektem IPO
Open House	Doučování žáků ZŠ - dříve doučování probíhalo v ZŠ	Podle organizace program doučování nebyl LP nijak

	Rýmařovské, poté přechodně v komunitním centru Ligy, v současnosti již ve "vlastních" prostorech pronajímaných od AGILu, vše v západní lokalitě. Aktivity jsou financovány z rozmanitých zdrojů dle možností. Doučování probíhá ambulantní formou v nízkoprahovém klubu v sídle organizace a terénní formou na Dlouhé. Open House je dnes také díky LP vůdčí organizací v oblasti drogové prevence v Bruntálu a okolí	ovlivněn a není součástí projektů města Vedle vzdělávání je organizace aktivní v sociální oblasti a hlavně v oblasti prevence – projekt rekonstrukce nízkoprahového centra, tedy komplexní projekt Bruntál IOP (investiční) a projekt IPO zaměřený na koordinaci poskytování sociálních služeb cílové skupině sociálně vyloučené mládeže byly jedním z hlavních výstupů LP
--	--	--

Další členi pracovní skupiny vzdělávání byli OSPOD, odbor sociálních věcí MÚ, Drom, SVP, FOD, SPC, CPIV, PČR a podle strategického plánu měl vzniknout ještě další aktér – poradenské centrum, tento cíl se však nepodařilo naplnit.

Průběh pracovní skupiny a oblast vzdělávání ve Strategickém plánu

Hlavními tématy v pracovní skupině Vzdělávání byla podpora vzniku opatření, která by umožnila dětem ze SVL vzdělávat se v hlavním vzdělávacím proudu, včas se do něj zařadit a úspěšně se v něm udržet.

V souladu s běžnou metodikou Agentury byla nejdůležitějším milníkem práce pracovní skupiny formulace kapitoly „Vzdělávání a péče o mládež“ Strategického plánu. Důležitým momentem byla též realizace přípravného kurzu. Navrhovaná opatření SP představujeme a komentujeme stručně jejich průběh a stupeň jejich realizace v následující tabulce. Z tabulky je zároveň zřejmé, že se mnohé z navrhovaných opatření nepodařilo v praxi naplnit nebo došlo k jejich modifikaci, které lépe odrážejí možnosti LP v dané oblasti působit.

Převažující pocit respondentů byl ovšem vyjadřován jako zklamání a do jisté míry ztráta času, neboť tato skupina žádné viditelnější úspěchy nezaznamenala a úsilí investované do práce ve skupinách nepřineslo očekávané výsledky v podobě projektů¹⁰ a financí pro školy. Všichni aktéři, včetně

¹⁰ Neúspěšně byly podány v období např. tyto projekty : Mosty k nám, Dům dětí a mládeže, partner Slovo 21, podáno do nadace O2, návrh LK v případě neúspěchu OP LZZ 3.4, rovné příležitosti žen a mužů, aktivity: osvojování praktických dovedností, zapojení žen do života obce, uplatnění na trhu práce, 20 podpořených osob, projekt nepodpořen

samotného LK se shodují na tom, že cíle v této oblasti nebyly stanoveny zcela realisticky a že pro jejich splnění by bylo třeba výrazně více času a podpory ze strany vedení města a škol.

Poté, co se podařilo zrealizovat alespoň ve značně okleštěné verzi měsíční přípravný kurz (místo původního plánu otevření přípravného ročníku), který poukázal na několikérá úskalí, se od plánu realizace přípravného ročníku se začalo s obavami ustupovat, diskutovat o jeho nezbytnosti a uvažovat i o alternativních řešeních, z nichž však již žádné nebylo do konce LP realizováno.

Někteří respondenti vypověděli, že jakkoli skupina na začátku působila velmi silně a slibně, oblast vzdělávání se reálně začala z priorit LP poněkud vytrácet. Stejně jako LK, který byl hlavně první měsíce LP stále a intenzivně přítomen a poté se některým z respondentů vzdálil: „...*najednou nějak nebyl. Nevím, myslím, že měl práci ještě někde jinde. Bylo to v době, kdy tu ještě LP bylo, vídal se jen s některými, psali projekty, ale společně už jsme se nějak nescházeli...*“.

Tomuto tvrzení podporuje i doložená četnost schůzek pracovní skupiny, která je ve shodě s intenzitou schůzek rovněž dalších pracovních skupin:

Pořadí	Datum schůzky
1.	22. 9. 2010
2.	6.10. 2010
3.	20.10.2010
4.	24.11.2010
5.	19.1.2010
6.	26.1.2011
7.	2.2.2011
8.	9.2.2011

Tímto dnem jsou zápisy ze schůzek ukončeny. Dokumentace pokračuje pouze ročním shrnutím roku 2011 a 2012, závěrečná zpráva a zpráva za rok 2013, jakkoli se jedná „jen“ o podklad pro výroční zprávu Agentury chybí bohužel též. Ve výroční zprávě Agentury za rok 2012 je např. přehled schůzek nahrazen informací, že „...proběhlo nepřeberné množství neformálních schůzek pracovních skupin nebo jejich částí vždy ke konkrétním opatřením...zápisy z těchto schůzek nebyly pořizovány...“

Barvy, Projekt zaměřený na prevenci projevů nesnášenlivosti, žadatel ZŠ Rýmařovská, školení pedagogů, zapracování prvků multikulturní výchovy do výuky, projekt nepodpořen
Romale, patříte mezi nás, žadatel ZŠ Rýmařovská, projekt nepodpořen

Část oslovených respondentů vypověděla, že okruhy těch, kteří se scházeli, se zužovaly a v některých respondentech vyvolal tento vývoj dojem, že se celý proces stával méně transparentním a že určití aktéři mohli být takovýmto průběhem zvyhodňováni (například přístupem k nejaktuálnějším informacím atd.).

Úplnější obrázek nabízí a díky tomu i pozitivnější světlo na druhou část LP vrhá jediný dochovaný dokument z období po únoru 2011 a tím je Revize strategického plánu města. Stručně popisuje vývoj plánovaných i alternativních cílů a alespoň naznačuje důvody geneze těch druhých.

Tabulka: Strategický plán – oblast vzdělávání

Střednědobý cíl	Název, případně vysvětlení	Komentář k realizaci
<i>Priorita III: Větší zapojení rodin do vzdělávání dětí v kontextu plnění rodičovských povinností*</i>		
1.	Systém prevence záškoláctví	Podle některých respondentů v pracovní skupině velmi bouřlivě diskutované téma. Na problematiku záškoláctví a skrytého záškoláctví bylo zaměřeno školení s expertem z UPOL v této oblasti, který spolu s LK zajistil předání příkladů dobré praxe výchovným poradcům, metodikům prevence a pedagogům, proběhla studijní návštěva do Krnova. Na základě těchto nových poznatků byly aktualizovány školní řády a byla do nich implementována některá nová pravidla řešící záškoláctví. Kromě ZŠ Rýmařovské, jejíž zástupce uvedl, že prezentované příklady a doporučení nepřinesly nic nového, neboť je sama v praxi v adaptované podobě dávno využívá, se respondenti vesměs shodli, že bylo školení v podstatě přínosem. Dopad těchto opatření na snížení problémů se záškoláctvím a skrytým záškoláctvím byl však pro školy samotné i hodnotitele obtížně zachytitelný. Další překážkou v hodnocení dopadu může být některými respondenty zmiňovaný fakt, že školy o záškoláctví veřejně nechtějí hovořit v ochraně svého dobrého jména (ZŠ Rýmařovská o existenci tohoto problému hovoří). Do omezené míry se podařilo zlepšit komunikaci a nastolit jistý druh partnerství mezi školami a NNO nejen v oblasti boje se záškoláctvím. Tento trend pokračuje a v novém LP spolupráci mezi NNO a dalšími aktéry jej označuje za stále se zlepšující většina respondentů.
<i>Priorita IV: Zapojení žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí do koncepce vzdělávání v prostředí bruntálských škol.**</i>		
1.	Vytvoření přípravné třídy	Přípravný kurz – původního cíle ze strategického plánu otevřít přípravnou třídu ve školním roce 2011/12 se podařilo dosáhnout se zpožděním a pouze částečně. Místo přípravné třídy proběhl pouze pilotně měsíční (zajímavé je, že v otázce

		délky kurzu se respondenti v řádech týdnů až měsíců rozcházejí) přípravný kurz. Důvodem zdržení i snížení původních ambicí byla nízká podpora ze strany tehdejší politické reprezentace i tehdejšího vedení škol, které se obávala, že zřízením přípravné třídy své instituce v očích veřejnosti poškodí či stigmatizují. Realizace přípravného kurzu navíc narazila na množství úskalí (blíže se tomuto tématu věnuje případová studie 2 této evaluace) a otevření přípravné třídy se tak stalo na další rok horkým diskusním tématem. Byla navržena alternativní strategie pro podporu předškoláků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí (např. podpora vzdělávání v MŠ, prohloubení spolupráce MŠ a neziskových organizací, systém příprava na školku – školka apod. Žádné z opatření však nebylo realizováno. Jedinou výjimkou je program předškolního vzdělávání LIGY, která jej provozuje ve svém komunitním centru v rámci SAS.
2	Vytvoření poradenského a podpůrného centra pro žáky ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí	Záměrem bylo zřídit poradenské zařízení, jehož pracovník/ci by hráli roli mediátora mezi školou, daným zařízením a rodiči s dětmi a měli by pomoci řešit problémy rodin a dětí, přičemž by měli mít přístup do škol. Nerealisticky stanovený cíl, alternativně byl stanoven cíl zapojit ZŠ Jesenická do celorepublikového projektu ČvT a podílet se na přípravě metodiky pro vzdělávání žáků se sociálně znevýhodněného prostředí a k návrhu vzdělávání pro pedagogy.

*Cíle stanovené k prioritě SP III: *Větší zapojení rodin do vzdělávání dětí v kontextu plnění rodičovských povinností nejsou v SP úplné – postrádáme v nich jasnou představu a způsoby podpory cílené komunitní práci, SAS atd. Stanovené cíle jsou přehledem spíše represivních opatření řešící problémy záškoláctví, nikoli však opatření motivujících.*

***Mezi cíli priority IV chybí jasně stanovená podpora práce s dětmi v lokalitách, kluby pro předškolní i školní děti (v současnosti LIGA), doučování, školní příprava (dlouhodobě Open House, nověji LIGA) atd.*

Strategický plán se o těchto opatřeních zmiňuje, tato témata se v zápisech objevují, ale dílčí strategický plán nemá tyto cíle rozpracovány či přinejmenším ne v dostupné podobě.

Projekty:

Kromě přípravného kurzu nebyly realizovány žádné projekty.

Postoje města a dalších aktérů k inkluzi

Jedním z cílů intervence Agentury je zvyšování informovanosti (a v mnoha případech i zlepšování postojů) zástupce měst a dalších relevantních aktérů, kteří často vnímají začleňování Romů a dalších nepopulárních skupin obyvatelstva jako nevděčnou úlohu, jež může být navíc spojená se značnými politickými riziky. Jaké jsou tedy postoje města, škol a NNO ve vztahu k cílové skupině v oblasti vzdělávání?

Vzdělávání nebylo v době prvního LP hlavní prioritou města, z mnoha důvodů, ať už zřejmě proto, že nepřináší okamžité výsledky a počáteční kroky v integraci jsou před širší veřejností obtížně obhajitelné a potom také proto, že tato oblast neměla velkou politickou podporu v Radě města, která nebyla změnám ve školství ve směru inkluze příliš nakloněna. Stejně tak se zásadnějších kroků obávalo i vedení škol. Strategický cíl otevření přípravného ročníku tak byl obtížně prosaditelný a byla proto zvolena náhradní strategie v podobě uspořádání alespoň pilotního přípravného kurzu. Hlavními hybateli tak byly kromě LK, který se na prosazení přípravného kurzu podílel hlavní měrou, oddělení školství a aktivita měla podporu i obou místostarostů. Na odpor vedení města však dlouhodobě naráželo i zcela zásadní opatření (které nebylo zřejmě v předtuše politické neprůchodnosti zařazeno mezi cíle SP), které bude mít na vzdělávání v Bruntálu v dalších letech jistě dobrý vliv a totiž vyhláška o spádovosti, jež byla přijata Zastupitelstvem až v roce 2014.

Řešení problému záškoláctví, coby opatření represivnějšího charakteru a sbírání dobrých praxí v regionu se naopak u vedení města setkalo spíše s pozitivním ohlasem. Nicméně je fakt, že v oblasti vzdělávání poněkud absentovala, alespoň v tomto období, vize obce a odhodlání ji následovat a měnit v každodenní realitu.¹¹

4.3.2 Bezpečnost a sociálně-patologické jevy

Tematické rozdělení pracovních skupin v rámci LP odráží priority, které dominovaly v úvodních fázích partnerství. Z tohoto pohledu je zajímavé pozorovat dynamiku pracovní skupiny „Bezpečnost a sociálně-patologické jevy. Tato skupina byla zpočátku zaměřena na sociálně-patologické jevy a jejich prevenci. Ve Strategickém plánu se objevily dvě priority z této oblasti, přičemž jedna z nich byla zaměřena vysloveně represivně (Standardizace a zefektivnění represivních opatření směřujících k omezení sociálně patologických jevů a drobné kriminality). Postupem času ale právě z práce této skupiny vzešly hlavní „hmatatelné“ výstupy LP – tj. projekty IOP a IP zaměřené na rozvoj sociálních služeb. Těžiště práce v této oblasti se tak od represe znatelně přesunulo ve prospěch rozvoje a zkvalitnění sociální prevence a obecně sítě sociálních služeb.

¹¹ Tato výtky by se však dala aplikovat na většinu českých obcí (jedná se o systémový problém), které jakkoli jsou zřizovateli základních a mateřských škol, podílejí se na jejich směřování naprosto minimálně, nežádka jejich vývoj dokonce blokují. Nicméně, jsou obce, které dokázaly, že při vůli jít za svou vizí, mohou dosáhnout na poli integrace ve vzdělávání velkých úspěchů.

Relevantní aktéři

Práce v pracovní skupině Bezpečnost a sociálně-patologické jevy se účastnil stálý okruh aktérů. Jejich stručná charakteristika je uvedena níže (případně je odkázáno na popis v jiných kapitolách). Během roku 2011 v souvislosti s přípravou složitějších projektů (IOP 3.1.b a IPO) se z této skupiny vydělili aktéři přípravného týmu projektových žádostí, kteří se intenzivně scházeli mimo fórum pracovní skupiny. Tato jednání probíhala ve složení: vedení sociálního odboru, místostarosta, romský poradce, zástupce Agentury a dále pozvaní hosté z např. z odboru rozvoje, z oddělení řízení a koordinace Agentury, pracovník odpovědný za zadávání veřejných zakázek atd.¹²

V pracovní skupině bylo zastoupeno cca 8 institucí, rovnoměrně z oblastí státní správy/samosprávy a z neziskových organizací. První skupinu tvořili zástupci Městského úřadu (jak z odboru tajemníka, tak z odboru sociálních věcí), Městské policie a Policie ČR. Dvakrát¹³ se zúčastnil i zástupce ZŠ Rýmařovská. Neziskové organizace, podílející se na práci této pracovní skupiny byly tyto: Open House, Liga, Help – in a Elpis. Na jednotlivá jednání pracovní skupiny dále docházeli i hosté, např. expert z Člověka v tísni, z Krajského ředitelství Policie ČR).

Zjednodušeně řečeno se dá uvést, že zatímco zástupci státní správy a samosprávy se soustřeďovali spíše na oblast represivních opatření vedoucích k omezení sociálně patologických jevů (priorita 2), neziskové organizace přinášely do skupiny pohled sociální práce se skupinou sociálně vyloučené populace a zaměřovaly se spíše na prosazování opatření směřujících k prosazení koordinovaného systému sociální prevence a zkvalitnění sociálních služeb (priorita 1). Z dostupných informací vyplývá, že účastníci se práce PS účastnili aktivně, účast během fungování PS nekolísala.

Vzhledem k linii sociální prevence, kterou se skupina také zabývala, se ukázalo jako problém, že při konstituování pracovní skupiny zastupovala Slezskou diakonii pouze služba Elpis. Tato služba se zabývá poradenstvím zaměřeným na domácí násilí. V Bruntále nicméně působí i jiné složky Slezské diakonie (např. azylový dům či dům na půl cesty). Ty se ovšem zapojily do práce LP až ve fázi, kdy se začaly připravovat projektové záměry, což mělo negativní dopad na časový harmonogram (viz níže). Toto počáteční nedorozumění¹⁴ se nicméně dle výpovědi obou stran (zástupkyně Slezské Diakonie a lokálního konzultanta) podařilo vyjasnit a nemělo dopad na důvěru SD v procesy nastartované v rámci LP.

Průběh pracovní skupiny

¹² Výroční zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v roce 2012.

¹³ Na základě dostupných prezenčních listin.

¹⁴ Roli hrál mj. nedostatečný vnitřní přenos informací v rámci Slezské Diakonie.

Z dostupných materiálů a rozhovorů s aktéry plyne, že skupina vznikla ve snaze řešit vysokou míru drobné kriminality a dalších sociálně-patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách, přičemž byla spatřována souvislost mezi těmito jevy a nedostatečně nastaveným systémem zejména preventivní sociální práce s mládeží z vyloučených lokalit. Jisté pnutí v rámci skupiny představoval výše uvedený rozpor mezi aktéry zaměřenými spíše na represivní stránku bezpečnostní prevence a mezi skupinou aktérů, kteří téma pojímali spíše z pohledu sociální práce s cílovou skupinou. Dvě vydefinované priority v dané oblasti tak reprezentují každá jeden z těchto pohledů (Priorita 1: Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence; Priorita 2: Standardizace a zefektivnění represivních opatření směřujících k omezení sociálně patologických jevů a drobné kriminality).

Okruh opatření souvisejících s Prioritou 2 byl i vzhledem ke značné podpoře ze strany vedení města záhy definován a ke splnění nastavených cílů došlo již záhy – během roku 2011.¹⁵

V případě Priority 1 byl vývoj daleko méně přímočarý, nicméně v rámci této priority vznikly dva projekty, které daly tvář celému lokálnímu partnerství.¹⁶ Především v případě Komplexního projektu Bruntál (projekt podaný v rámci Integrovaného operačního programu, oblasti intervence 3.1., aktivita b/) trvalo plný rok, než byla podána finální verze projektové žádosti.¹⁷ Na vině byly několikrát zásadní změny koncepce projektu vynucené politickou reprezentací.

Nejen tento projekt, ale i projekt „Podpora sociální integrace v Bruntále“, podaný jako individuální projekt v rámci OP Lidské zdroje a zaměstnanost, a další projektový záměr podaný v rámci Integrovaného operačního programu organizací Liga spolu se Slezskou Diakonií, byly poznamenány dlouhým časem příprav projektových záměrů. Ve druhém uvedeném případě došlo dokonce vinou zpoždění k tomu, že na realizaci schváleného projektu již nemohly být alokovány prostředky. Tuto skutečnost opět uváděli téměř všichni respondenti coby negativní zkušenost s LP. Jakkoliv se do jisté míry různili v odpovědi po hlubší příčině těchto průtahů, frustrující průběh schvalovacího postupu u těchto projektů byl pro mnohé z nich synonymem neúspěchu celého lokálního partnerství.

Na otázku po bezprostřední příčině těchto fatálních průtahů respondenti vesměs označovali politickou nevělu představitelů města zavázat se ke konkrétním – z hlediska veřejnosti mnohdy nepopulárním - opatřením. Už Strategický plán sociálního začleňování byl zastupitelstvem města

¹⁵ Výroční zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách za rok 2011.

¹⁶ Respondenti z institucionální sféry na otázku po úspěších LP pravidelně udávali projekty IOP a IP coby „hlavní“ či „jediné“ (podle míry kritičnosti) produkty LP.

¹⁷ Projekt byl dle Výroční zprávy o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách za rok 2011 intenzivně připravován od května 2011, projektová žádost pak byla podána v květnu 2012.

schválen po několika měsíčním přesvědčování.¹⁸ Konkrétní projektové záměry, které s sebou nesly finanční implikace do budoucna, se ve světle ne právě vizionářského politického nastavení bruntálské reprezentace v období vrcholící ekonomické krize jevily zastupitelům jako příliš odvážné. Takto v případě projektu IOP zastupitelstvo schválilo až třetí verzi projektového záměru, kdy byl problém většinou deklarován v podobě nevhodného umístění či polohy budovy, ve které mají být provozovány sociální služby se zaměřením na cílovou skupinu obyvatel ohroženým sociálním vyloučením.

V tomto i v dalších uvedených případech nelze říci, že by za nedostatkem politické vůle stála nízká míra osvěty a lobbystických aktivit ze strany představitelů LP a zejména lokálního koordinátora. Naopak, v mnoha zdrojích i výpovědích respondentů se opakovalo hodnocení tohoto aspektu práce lokálního koordinátora coby nadprůměrně usilovné.¹⁹ Z výpovědí aktérů tehdejších jednání nelze vyčíst zřejmé důvody, které stály za neochotou zastupitelů podpořit dané projekty. Obecně se dají hypotézy, které respondenti v rozhovorech uváděli ve snaze objasnit skryté příčiny tehdejších politických neúspěchů LP, shrnout pod široký pojem „politické nezralosti“ bruntálského politického prostředí. Roli hrálo jak nevhodné načasování během vrcholící ekonomické krize, kdy nebyla ochota zavazovat se do nejisté budoucnosti. Ve stejném období se připravovala reforma sociálního systému („Drábkova reforma“), která rozkolísala celý sociální sektor, a již předem vzbuzovala obavy. Možným problémem ale byla i nezkušenost města s přípravou a realizací obdobných projektů a zazněly též názory, že se zde projevovala obava z reakce veřejnosti na tento krok a možné interpretace projektů coby „další – nezasloužené - podpory romské populace“.

Z uvedeného vyplývá, že dynamika práce v pracovní skupině byla nerovnoměrná. Nesla jistou podobnost s vývojem v ostatních pracovních skupinách, kde se v počátečním období usilovně pracovalo, aby pak frekvence oficiálních schůzek výrazně polevila ve prospěch více či méně častých formálních i neformálních schůzek nad plánováním a realizací konkrétních opatření. V případě pracovní skupiny Bezpečnost a sociálně-patologické jevy je jistá odlišnost v tom, že vzhledem k velkému objemu práce na přípravě projektových záměrů vycházejících z plánu práce v této oblasti se vyčlenila zvláštní pracovní skupina pro přípravu projektů, která se intenzivně scházela cca od jara 2011. Poslední dochovaný zápis z jednání pracovní skupiny je ze schůzky konané 9.2.2011. Takto tedy užší pracovní skupina de facto přebrala roli původní pracovní skupiny. Zápisy ze schůzek užší pracovní skupiny nebyly evaluátorům k dispozici. Z dostupných zdrojů lze tedy sestavit následující přehled schůzek pracovní skupiny.

¹⁸ DIC, Evaluační zpráva lokality Bruntál. Praha, září 2012, s. 19.

¹⁹ V jednom případě se mu například podařilo usmlouvat výrazně nižší prodejní cenu objektu od soukromého majitele, než si zastupitelé kladli jako podmínku schválení odkupu, nicméně i v tomto případě poté ke schválení projektového záměru nedošlo.

Pořadí	Datum schůzky
1.	22.9.2010
2.	6.10.2010
3.	13.10.2010
4.	24.11.2010
5.	19.1.2011
6.	2.2.2011
7.	9.2.2011

Jistá kontinuita v setkávání nad problematikou sociálně patologických jevů a sociální prevence také existovala i v období realizace projektu IPO – projekt měl zkvalitnit spolupráci aktérů na poli sociální integrace. Město coby realizátor se tak pravidelně stýkalo s poskytovateli sociálních služeb a dalšími aktéry. V tomto ohledu pokračovala komunikace relevantních aktérů, ačkoli byla zaměřena na realizaci daného projektu.

Účastníci hodnotili práci v pracovní skupině převážně jako přínosnou, ať už z hlediska výsledků (realizované projekty), tak z hlediska „nových kontaktů“, „nových informací od expertů“ či „získání nového pohledu na věc“. Kritika práce skupiny vesměs mířila na fakt, že práce na přípravě projektových záměrů se neúměrně protahovala, případně se jednalo o obecný povzdech nad tím, že „lokální partnerství nevyužilo svůj potenciál“. Pozitivně byla hodnocena i práce koordinátora skupiny (vzhledem k velkému objemu plánovaných projektů se jím stal lokální konzultant). Kromě velkého objemu práce na přípravě projektových žádostí byla vyzdvihována i jeho schopnost dosáhnout kompromisu mezilidského : „zasednout a pracovat u jednoho stolu“ i politického kompromisu a jeho vytrvalost, kterou potvrzuje i toto hodnocení jednoho z respondentů, které bylo vyřčeno v nadsázce: „vyhodili jsme ho oknem, přišel dveřmi“.

Strategický plán

V rámci strategického plánu byly pro danou oblast definovány dvě priority.

P1: Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence
P2: Standardizace a zefektivnění represivních opatření směřujících k omezení sociálně-patologických jevů a drobné kriminality

Tabulka: Strategický plán – oblast bezpečnosti a sociálně-patologických jevů

Priorita 1: Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence		
Střednědobý cíl	Název	Komentář k realizaci

SC1	Vytvoření jednotného portfolia primární prevence a prosazení základního programu prevence pro všechny školy	Záměrem SC1 bylo doplnění existujících programů primární prevence na bruntálských školách o prvky související se existencí sociálně vyloučených lokalit. Revize strategického plánu z konce fungování LP označila tento SC za nerealisticky nastavený z toho důvodu, že jednotný program primární prevence pro všechny bruntálské školy by nebyl vhodný, neboť by nereflektoval jejich specifika. Sociální odbor nicméně vytvořil alespoň katalog poskytovatelů aktivit primární prevence a nabídl jej školám.
SC2	Zajištění prostor pro poskytování sociálních služeb pro lokality (NZDM, SAS, terénní programy, prevence kriminality a další aktivity)	Tento SC byl od samého počátku navrhován s představou využití dotací z Integrovaného operačního programu (IOP) k tomu, aby bylo vytvořeno materiální zázemí pro poskytování služeb sociální prevence. V původním harmonogramu měly být podány dva projektové záměry již v prvním pololetí r. 2011, další měly následovat. Jak již bylo uvedeno, k podání dvou projektových záměrů došlo, ale se značným zpožděním, což v případě projektu Ligy vedlo k nemožnosti financování. Ke zpoždění došlo v první fázi vinou nedostatečné politické podpory, ale svůj podíl pak nesly i byrokratické schvalovací procesy relevantních institucí včetně Agentury. Podoba projektu se vinou dramatických změn v požadavcích ze strany politické reprezentace v průběhu plánovacího procesu velmi měnila. To pak mělo neblahý vliv jak na podobu IP obce, tak na podobu IOP, který podávala Liga (původní projekt počítal s vyšším spektrem i kapacitou služeb v západní lokalitě, což Liga pak svým projektem suplovala). Realizovaná verze projektu nakonec obsahovala rekonstrukci objektu na E. Beneše, kde provozuje služby Open House, a rekonstrukci prostor na Dlouhé, které k provozu získala Liga. Na tento projekt navazuje „měkký“ projekt IP, který podporuje

		provozování soc. služeb a jiných aktivit v daných objektech.
SC3	Rozvinutí programů sociální prevence v lokalitách	SC3 úzce navazoval na SC2. Záměrem bylo připravit projekt se zaměřením na podporu preventivních programů zaměřených na mládež a rodinu do programu OP LZZ. Tento cíl byl splněn, nicméně s velkým zpožděním oproti původnímu harmonogramu způsobeným čekáním na podání projektu IOP. Projekt "Podpora sociální integrace v Bruntále" běžel 17 měsíců do září 2015. Zaměřený je na problematiku sociálního vyloučení rodin a mladých osob v rozmezí věku 15 – 26.²⁰ Podpořeny byly sociální služby ve prospěch cílové skupiny a další klíčové aktivity (besedy, dluhové poradenství, pracovní poradenství). Podpořeny byly následující soc. služby: · Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – Západní lokalita · Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – Centrum města · Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi · Terénní program pro osoby ohrožené návykovým chováním · Azylové domy pro rodiče s dětmi Poskytovateli soc. služeb byli Liga,²¹ Open House a Azylové domy Slezské Diakonie. V rámci projektu byla vytvořena metodika a v závěru projektu bude představena příručka dobré praxe z této oblasti.
SC4	Vytvoření K-centra	SC4 reagoval na zvyšující se rozšíření užívání návykových látek v lokalitě. K-centrum mělo být součástí původní verze projektu IPO. Během přípravy projektového záměru ale došlo k vyškrtnutí této části z důvodu nadměrné šíře celé myšlenky ve stávajících

²⁰ Jak bylo uvedeno, cílová skupina je definovaná jinak než v projektu IOP.

²¹ Přičemž pro službu SAS byl subdodavatelem Help-In.

		obtížných podmínkách, které v sociálním sektoru panovaly v době podávání (obtíže s udržitelností). Pro podmínky Bruntálu bylo vyhodnoceno, že coby forma protidrogové prevence postačí rozvoj terénních programů pro uživatele návykových látek. Tuto náhradní službu zajišťoval Open House, jehož terénní pracovníci byli respondenty hodnoceni jako velmi fundovaní.
Priorita 2: Standardizace a zefektivnění represivních opatření směřujících k omezení sociálně patologických jevů a drobné kriminality		
Střednědobý cíl	Název	Komentář k realizaci
SC1	Obnovení a rozvoj činnosti pracovní skupiny pro sociálně vyloučenou lokalitu.	Pracovní skupina pro západní lokalitu historicky existovala a cílem SC1 bylo ji znovu oživit proto, aby se zabývala problémy zejména s bydlením v lokalitě. V této souvislosti došlo k ustavení „bytové komise“²² pro výběr nájemníků v bytech na ulici Dlouhá 12 – 18, které jsou ve správě Agilu. Důkladnější rozbor fungování této komise je k dispozici v kapitole Bydlení. „Komise“ pro byty Agilu řešila nicméně oproti původní komisi pro SVL i oproti dikci SC1 velmi úzkou problematiku (nájemní bydlení v jednom domě), jakkoli Agil deklaruje, že se jeho pracovníci snaží o sociální práci s přesahem do práce komunitní. Samo město hodnotilo tento SC coby nesplněný. Nedá se ani doporučit pokusit se o splnění tohoto SC v dalším období, protože formulace SC vycházela ze situace z počátku LP, kdy neexistovaly komunikační kanály či jednací platformy, které by se zabývaly Západní lokalitou. Toto je v současné době jiné – kromě aktivně pracující skupiny Etnické

²² Nemá nic společného s bytovou komisí Hospodářské správy města Bruntál (HSMB), která je poradním orgánem HSMB pro bytové otázky.

		menšiny v rámci komunitního plánování sociálních služeb se jako fungující platforma ukazuje i nově ustavené LP v rámci KPSVL.
SC2	Vytvoření kamerového systému v lokalitě.	Kamerový systém byl „hýčkaným dítětem“ politické reprezentace města. V tomto nástroji spatřovali tehdejší představitelé klíč k nastolení větší bezpečnosti v lokalitě a k omezení sociálně-patologických jevů. Jakkoli tento postoj Agentura nesdílela, SC2 se stal součástí strategického plánu. SC2 byl splněn, jelikož se městu podařilo úspěšně se kvalifikovat do programu MV ČR Úsvit a získat tak prostředky nejen na kamery ale i na asistenty prevence kriminality. Hodnocení přínosu kamer i asistentů prevence kriminality je pozitivní ze strany městských představitelů, a spíše neutrální u jiných respondentů (viz níže). Bezpečnostní diskurz je populární i v počátcích nového partnerství v rámci KPSVL. Starosta se vyslovil pozitivně ohledně toho, že by obec v rámci KPSVL žádala o další kamery a asistenty prevence kriminality. V tomto je názor Městské policie, která by následně systém obsluhovala, daleko rezervovanější. Zástupce MP soudí, že výraznějším přínosem pro bezpečnost ve městě i v samotné lokalitě by byla instalace kvalitního softwaru, který na základě mapy (databáze) kriminality dovede predikovat kriminalitu v dané oblasti. Tyto systémy jsou již dostupné i pro oblast obecních/městských policejních sborů a pomáhají zvýšit jejich efektivitu.

Projekty

Oblast bezpečnosti a sociálně-patologických jevů vyprodukovala několik projektů, které formovaly podobu celého LP. Významný byl zejména komplex projektů IOP²³ a IP,²⁴ které reagovaly na strategické cíle 1.2 (Zajištění prostor pro poskytování sociálních služeb), 1.3. (Rozvinutí programů sociální prevence v lokalitách) a 1.4 (Vytvoření K-centra – v průběhu LP ovšem revidováno) Strategického plánu sociálního začleňování.

Problémy spojené s plánováním projektů již byly zmíněné. Zdržení v plánovací fázi mělo za následek zkrácení realizační fáze projektu IP,²⁵ přičemž nastavení indikátorů zůstalo na úrovni původně plánované délky realizace. Problémem souvisejícím se zpožděním při předkládání projektových žádostí bylo i to, že „měkký“ projekt startoval zhruba o tři měsíce dříve, než projekt „tvrdý“, čemuž bylo nutno přizpůsobit aktivity „měkkého“ projektu.

Relevantní aktéři nicméně hodnotili dopad obou projektů až na mírné konkrétní výhrady²⁶ pozitivně. Jako důležité viděli především to, že projekty pomohly kvalitativně posunout celý segment sociálních služeb ve městě a nastartovat koordinovaný přístup k problematice sociálních služeb souvisejících se sociální prevencí.²⁷ V situaci prudkého úbytku zdrojů pro sociální sektor v období ekonomické krize navíc projekt pomohl i ekonomicky stabilizovat partnerské organizace. Město (sociální odbor) coby realizátor bylo aktéry hodnoceno pozitivně. Pro město pak znamenaly oba projekty přínos jak z hlediska nově nabytých zkušeností s managementem projektů tohoto typu a rozsahu, tak z hlediska hlubšího proniknutí do zákulisí sociálních služeb.

Přínos pracovníků sociálního odboru MěÚ soustředěných na problematiku sociálního začleňování se pozitivně projevil v úvodu nového kola spolupráce města s Agenturou během roku 2015, kdy projektová manažerka projektu IP převzala ve složité personální situaci v Agentuře koordinaci pracovních skupin v rámci KPSVL.

„Měkký“ projekt ještě není uzavřen (konec projektu byl posunut na září 2015), proto nelze jeho přínos pro cílovou skupinu hodnotit komplexně, nicméně pozitivní hodnocení sdílí s respondenty i

²³ „Komplexní projekt Bruntál“, IOP 3.1.b/ s rozpočtem cca 5,8 mil. Kč.

²⁴ Projekt „Podpora sociální integrace v Bruntále“ v rámci OP LZZ (oblast podpory 4.3.2) s rozpočtem cca 11 mil. Kč.

²⁵ Výsledných 14 měsíců bylo nakonec prodlouženo na 17 měsíců. Původně ale bylo počítáno s tříletým během. Zkracování realizace u projektů zaměřených na práci s osobnostním rozvojem příslušníků cílové skupiny je obecně velmi problematické.

²⁶ Příkladem může být rozdíl v definici cílových skupin obou (na sebe navázaných) projektů, což vede k obtížím v realizaci.

²⁷ V tomto ohledu je nutné zmínit rozšířené přesvědčení respondentů o tom, že Bruntál je pověstný v rámci regionu tím, že do sociální oblasti investuje relativně málo prostředků, a to i v porovnání s jinými obcemi či městy s podobnými socio-kulturními charakteristikami. Projekty IP a IOP v tomto podle některých respondentů pomohly nastartovat opatrnou změnu.

autor sumativní evaluace: „Výstupy z této evaluace jasně ukazují, že program měl dopad především na tři hlavní roviny. Šlo především o rovinu osobní odpovědnosti, která se projevila ve zvýšeném zájmu při hledání pracovních příležitostí, ochotě věnovat se více své rodině, dětem a vytvářet dobré zázemí. Druhá rovina, která přispěla sociální integraci, byla rovina kompetencí a dovedností. Šlo především o kompetence v oblasti komunikace, schopnosti navazovat přátelské kontakty s okolím, praktické dovednosti spojené s vedením domácnosti nebo péčí o dítě. Třetí rovina dopadů programu „podpora sociální integrace v Bruntále“ se pak týkala psychologických faktorů, které byly spojeny se sebeoceněním, přijetím respondentů do sociální skupiny, zmenšení „stigmatizace“ respondentů a zlepšení jejich psychické pohody.“²⁸

V kontextu investičních projektů je důležité zmínit i IOP, který podala Liga v partnerství se Slezskou Diakoníí v reakci na změny v IOPu, které podalo město. Obsahem byla rekonstrukce prostor na ulici Pěší, kde měly vzniknout prostory pro soc. služby a další aktivity v oblasti bydlení. Projekt byl vlivem zpoždění schvalovacích procesů IOPu podávaného městem podaný tak pozdě, že na tento schválený projektový záměr nezbyla alokace. Obě organizace v současné době aktualizují projektový záměr tak, aby mohl být uplatněn v rámci KPSVL.

V oblasti priority 2 (Standardizace a zefektivnění represivních opatření směřujících k omezení sociálně-patologických jevů a drobné kriminality) bylo hlavním výsledkem zapojení Bruntálu do Programu prevence kriminality a extremismu MV ČR – Úsvit. V rámci tohoto projektu získalo město dotaci 100.000,- Kč na asistenty prevence kriminality a 350.000,- Kč na rozšíření kamerového systému na ulici Dlouhá. Kamery v lokalitě dle vyjádření Městské policie pomohly stabilizovat či mírně zlepšit bezpečnostní situaci. Strážníci MP jsou takto schopni např. lépe dohlížet nad situací okolo kontejnerů na odpad a postihovat pachatele přestupků.

Činnost asistentů prevence kriminality²⁹ je kladně hodnocena převážně představiteli MP či vedením města. Kladně je hodnocena jejich činnost např. při přemlouvání rodičů, aby posílali dítě do školy. Asistenti v dílčích otázkách spolupracují i s organizacemi působícími v lokalitě.³⁰ Někteří respondenti nebyli přesvědčeni o velkém přínosu tohoto projektu z hlediska nastavení systémových změn, nicméně vesměs přiznávali asistentům prevence kriminality snahu o řešení problémů, které jsou v jejich silách.

V rámci užší pracovní skupiny se projednávala snaha o zavedení prvků komunitní práce do sociální práce v lokalitách. Byly podány neúspěšné projektové záměry s tímto cílem. Také pracovníci nově konstituované organizace Agil o. s. byli proškoleni v tomto tématu s vizí, že je možné tyto prvky využít při nastavení mechanismů spolupráce s nájemníky. Opravdový posun ovšem znamenal až krajský IP

²⁸ Krohe, Petr. Sumativní evaluace – závěrečná zpráva. Bruntál 2015, s. 26.

²⁹ Město si udrželo dotaci na tato místa – od roku 2014 to bylo z prostředků EU. V současné době jsou asistenti čtyři.

³⁰ „[Asistenti] Snižují výskyt trestné činnosti a vandalismu v SVL. Díky APK se trestná činnost v SVL nevyšla, ale ani nebyla snížena. I přesto, že se nepodařilo kriminalitu do nynějška snížit, je pozitivní, že nebyla zvýšena. Díky působení APK došlo ke spolupráci s PČR Bruntál a dalšími státními subjekty.“ DOTAŽNÍK PRO OBCE – příloha přihlášky ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování (2015).

„Podpora sociálních služeb v SVL Moravskoslezského kraje III,“ v jehož rámci začali v lokalitě působit v roce 2014 dva komunitní pracovníci. Podrobnější hodnocení tohoto projektu viz 4.3.3.

Postoje města a dalších aktérů

Jak již bylo uvedeno, město se k problematice bezpečnosti stavělo velmi angažovaně, neboť právě problematická bezpečnostní situace (drobná kriminalita, záškoláctví, lichva, fluktuace nelegálních obyvatel SVL, apod.) v lokalitě byla jedním z motivů ke vstupu do lokálního partnerství a spolupráci s Agenturou. Rozdíl byl samozřejmě v přístupu jednotlivých složek aktérů města. Političtí reprezentanti města takto více akcentovali represivní složku aktivit plánovaných v této oblasti. Tato rétorika do značné míry trvá i v současnosti, kdy se definují projekty v dalším LP. Např. starosta deklaroval zájem o rozšíření kamerového systému i počtu asistentů prevence kriminality.

Zástupci Městské policie se v průběhu LP zapojovali velmi aktivně do jeho činnosti a projevovali velkou otevřenost oponentním názorům. Obohacení práce MP o složku asistentů prevence kriminality proběhlo relativně harmonicky, asistenti jsou ze strany nadřízených v MP kvalitně mentorováni.

Sociální odbor byl významným hybatelem aktivit v PS, zejména na poli práce na projektových žádostech. Jak bylo uvedeno, samotná realizace projektů odbor personálně i kvalitativně posílila a v současnosti jsou to právě pracovníce sociálního odboru, které v situaci, kdy je Agentura částečně paralyzována personálními problémy, posunují vpřed aktivity v rámci KPSVL.

Na aktivitách pracovní skupiny se aktivně podílely i zúčastněné neziskové organizace, jakkoliv jim průtahy se schvalováním projektových záměrů způsobovaly značné obtíže z hlediska plánování svých aktivit, včetně jejich finančního zajištění. Spolupráce mezi neziskovými organizacemi byla hodnocena převážně jako korektní, ačkoli byly uvedeny i výjimky.³¹ Znevýhodnění ve vztahu k dalším poskytovatelům sociálních služeb dané cílové skupině mohla pociťovat i Slezská Diakonie, která v počátku práce pracovní skupiny nebyla zastoupena (s výjimkou své poradny).

4.3.3 Bydlení

Relevantní aktéři

Nejdůležitějším hráčem na trhu bydlení v Bruntálu je město Bruntál, který spravuje v současnosti téměř 2000 bytů. Za správu městských bytů zodpovídá Hospodářská správa města Bruntál coby příspěvková organizace zřízená Městem Bruntál. Město je důležitým hráčem i ve vztahu k Západní lokalitě, kde je značná část bytů ve vlastnictví města (v domech Dlouhá č. p. 20, 26 a Pěší 8 a většina bytů v domě Dlouhá č. p. 4 – 10). V lokálním partnerství a pracovní skupině bydlení zastupoval

³¹ Konkrétně se jednalo např. o počáteční antagonismus mezi Ligou a Agilem v situaci, kdy se řešilo převzetí správcovství v Dlouhé 12 – 18.

Hospodářskou správu města Bruntál její ředitel Luděk Holan. Důležitým dalším zástupcem města v pracovní skupině byli Jozef Baláž, jako romský poradce města (a zároveň pracovník Ligy, později Agilu), Ivana Májková (vedoucí sociálního odboru), místostarosta Vladimír Jedlička pro sociální otázky a Martina Božková (OSPOD).

Jediná organizace, která v Bruntálu nabízí azylové bydlení, je Slezská Diakonie. V domě Dlouhá 26 má nezisková organizace Slezská diakonie pronajato celkem 11 bytů jako cvičné byty pro uživatele svých služeb. Paradoxně však byla Slezská Diakonie v minulém lokálním partnerství alespoň na počátku spíše okrajovým aktérem a nebyla vůbec zastoupená v pracovní skupině bydlení. Podle vyjádření zástupce Slezské Diakonie je to částečně výsledkem komunikačního šumu uvnitř organizace, kdy nedošlo k předání určitých informací vevnitř organizace. Na druhou stranu je ale fakt, že k lokálnímu partnerství byla tato organizace přizvána až se zpožděním. Na závěr lokálního partnerství ovšem vypadala situace jinak – Slezská Diakonie spolu s Ligou měly připravený projekt na azylový dům, který však byl podán pozdě, ve chvíli, kdy již nebyly v tomto OP alokovány dostatečné prostředky. Tento projekt byl ovšem, znovu připomínáme, připravován ve skupině Bezpečnost a sociálně-patologické jevy. O jeho podporu se nyní Slezská Diakonie pokouší v rámci KPSVL.

Zajímavý další aktér, který se přibyl do pracovní skupiny až v jejím průběhu, je spolek Agil. Agil spravuje celkem 27 bytů soukromého majitele ve velkém panelovém domě v Západní lokalitě, které jsou převážně obydleny Romy (Dlouhá č. p. 12 – 18). Agil převzal roli místního správce v roce 2011 od Ligy, jež původně spolupracovala s majitelkou bytů a její ostravskou správcovskou firmou. Ve snaze snížit fluktuaci, problémy se zadlužením a problematické chování nájemníků spolupracuje Agil při výběru nájemníků formálně s městem. K tomu účelu byla zřízena bytová komise, ve které je zastoupen mezi jinými i místostarosta. Nejedná se ovšem o stejnou bytovou komisi, která doporučuje jako poradní organ Hospodářské Správy města Bruntál nájemníky do městských bytů (viz popis Priority 2, SC 1 v pracovní skupině Bezpečnost a sociálně-patologické jevy).

Dřívější předseda Agilu, p. Baláž, pracoval na počátku LP jak pro město Bruntál ve funkci romského poradce tak pro Ligu v roli koordinátora. Dnes řídí sociální podnik v Praze 14 a v Agilu se angažuje spíše jako poradce. Každodenní činnosti organizace řídí jeho nová předsedkyně paní Kováčová. Kromě toho Agil zaměstnává údržbáře (kterého si našel a vychoval z jednoho z nájemníků), který v domě žije.

Liga spravuje v současné době několik bytů dalšího soukromého majitele na vnějším okraji Západní lokality (NÁJEMNÍ spol. s r.o., Teplice), který ale podle tvrzení několika respondentů žijících v okolí odmítá pronajímat byty Romům. V pracovní skupině bydlení měla Liga 3 zástupce.

Kromě uvedených větších hráčů je zde třeba uvést také drobné majitele, kteří vlastní jednotlivé byty ve sdružení vlastníků (Dlouhá č. p. 12 - 18, kde drží majoritní podíl paní Nguyen Bich Lien z Ostravy, pro kterou spravuje byty Agil), respektive družstevní podíly (v případě družstva Dlouhá 5 - 11). Na jedné straně jedná se o neromské starousedlíky, kteří nově dostupné byty v areálu bývalých kasáren koupili v první polovině 90-ých let a kteří v lokalitě i přes její problémový vývoj stále žijí. Na druhou stranu tu jsou i majitelé, kteří své byty pronajímají sociálně slabým osobám. Často se jedná o Romy z jiných měst (hlavně z Vítkova), kteří se sem dostali kvůli problémům s bydlením ve vlastním městě. S Vítkovem však nejsou nějakým způsobem spjati jen nájemníci. Alespoň jeden družstevník, který v družstevním domě vlastní tři byty a které pronajímá Romům z Vítkova, ve Vítkově sám bydlí.

Z pohledu (romských a neromských) starousedlíků se jedná o nejproblematictější aktéry v Západní lokalitě, neboť právě v bytech soukromých majitelů byla v minulosti fluktuace největší.

Mimo Západní lokalitu je dalším důležitým a velmi problematickým aktérem majitel ubytovny A + H, kde je registrována vysoká fluktuace. Kromě toho někteří respondenti popsali životní podmínky na ubytovně jako velmi špatné. Lokální konzultant Agentury usiloval o zapojení majitele do lokálního partnerství. Podle prezenčních listin se pan Jaroslav Sijka skutečně zúčastnil několika setkání. Podle oslovených respondentů ale jeho účast žádné změny ohledně fungování jeho ubytovny nepřinesla. Dnes pan Sijka již odmítá zasednout k jednacímu stolu a město svých požadavků dosahuje jen nátlakovými cestami přes policii nebo hasiče (lze předpokládat, že aktivity Agentury vnímá spíše jako ohrožení svého podnikání).

Průběh pracovní skupiny

Stejně jako ostatní pracovní skupiny, byla pracovní skupina bydlení sestavena začátkem lokálního partnerství. V období 23.9.2010 až 27.1.2011 se sešla celkem pět krát. Účastníci definovali během setkání na základě SWOT analýzy tři prioritní téma, kterým se má lokální partnerství věnovat:

priorita 1:	Zlepšení stavu veřejného prostranství
priorita 2:	Vytvoření systému prostupného bydlení
priorita 3:	Demografická stabilizace

Na posledních dvou zasedáních již byly diskutovány konkrétnější projektové záměry, které byly následně zahrnuty do Strategického plánu. Jednalo se o plán vybudovat hřiště, který ale nebyl dosud kvůli problémům s pozemkem realizován. Ve vztahu k druhé prioritě navrhovala pracovní skupina „vybudování azylového bydlení pro muže v Jezdecké ulici (na místě nevyužívaných holobytů) a azylové bydlení pro ženy s dětmi a krizové bydlení ve vchodě Dlouhá 18 (13 jednotek pro azylové bydlení žen s dětmi, 2 jednotky pro krizové bydlení).“³² Realizaci záměru zkomplikovala skutečnost, že objekt v Jezdecké ulici je částečně majetkem Okresního stavebního bytového družstva a k realizaci nakonec nedošlo. Připravila se nicméně dokumentace a projekt na jiný objekt, viz výše.

Na návrh Ligy se diskutovala možnost spravovat městské byty neziskovými subjekty (podle vzoru Ligy, respektive Agilu). Město se zavázalo tuto možnost prověřit, ale ke změně v této oblasti nedošlo.

³² Zápis PS Bydlení, 20.1.2011

Strategický plán

Střednědobý cíl	Název, případně vysvětlení	Komentář k realizaci
<i>Priorita IX – Zlepšení stavu veřejného prostranství v lokalitě Západní</i>		
1.	Vybudování hřiště	K realizaci v původní formě nedošlo kvůli komplikacím s vybraným pozemkem. V rámci komunitního projektu MSK se obyvatelé od roku 2014 s podporou města a soukromých sponzorů zasazují o vybudování hřiště.
2.	Rekonstrukce chodníků a zatravněných ploch (terénní úpravy)	Podle revize strategického plánu byl cíl „v dílčích částech realizován, nebyla k němu však bezesbytku využita předpokládaná strategie. Došlo přičiněním malých technických služeb, Agilu i města k řadě úprav, na veřejném prostranství byl vedle pravidelných úklidů obnovený například mobiliář. Vedle toho byla na ulici Rýmařovská vybudována cyklostezka, která z části oslabuje izolovanost lokality. Z hlediska zapojení obyvatel do údržby lokality přinesl podle vyjádření některých obyvatelů skutečně očekávaný „výrazný nový impuls“ projekt komunitní práce realizovaná skrze individuální projekt Moravskoslezského kraje.
<i>Priorita X – Vytvoření systému prostupného bydlení</i>		
1.	Doplnění 1. stupně bydlení (rozšíření kapacit pro možnosti azylového bydlení)	Byl zpracovaný projekt v rámci IOP 3.1.b, který ale nebyl schválen. K realizaci proto nedošlo. Město však počítá s přípravou projektů na vybudování sociálních bytů v rámci KP.
2.	Rozšíření aktivit souvisejících se správou Dlouhé 12-18	K naplnění cíle došlo v pozměněné podobě a pod jinou organizací než se ve Strategickém plánu předpokládalo: a) Agil o.s. jako nový správce bytů v domě

3.	Zlepšení nájemních poměrů v bytech spravovaných městem (v lokalitě Západní), rozšíření aktivit souvisejících se správou Ligy o.s. do městského bytového domu)	Dlouhé 12 – 18 prošel školením o komunitním přístupu b) Vznikl projekt Moravskoslezského kraje, který se snaží s obyvateli domu Dlouhá 12 – 18 a okolních domů komunitním způsobem pracovat. Jakkoli se nejedná o přímý výstup lokálního partnerství, je třeba zdůraznit, že se na myšlenku a prosazování komunitního přístupu a komunitního projektu podíleli jak Jozef Baláž ještě v roli romského poradce a též LK Martin Navrátil. Ohlasy na projekt z řad obyvatelů lokality jsou velmi pozitivní a MSK počítá s prodloužením projektu v novém operačním období. K převodu správy vybraných městských bytů pod Ligou nedošlo.
Priorita XI – Omezení imigrace obyvatel cizích měst do Západní lokality		
Žádné konkrétní cíle nebyly formulovány	Podle vyjádření většiny respondentů se podařilo v posledních letech problém imigrace / fluktuace výrazně omezit, což velmi přispělo ke zlepšení situace v lokalitě. Zlepšení se týká městských bytů a bytů pod správou Agilu. Z hlediska výskytu vysoké fluktuace zůstávají problematické Ubytovna A + H a některé byty soukromých majitelů / družstevníků v lokalitě, kteří svoje byty pronajímají i zájemcům z jiných měst a obcí.	

Projekty

Jeden hmatatelný výsledek lokálního partnerství je studie o ubytovacích kapacitách a migračních trendech, kterou zpracovala společnost SocioFactor a byla financovaná z prostředků Agentury. Nejedná se ovšem o opatření, které bylo přímo zahrnuto do Strategického Plánu.

Nepřímý, ale důležitý další výsledek je projekt komunitní práce Moravskoslezského kraje, který probíhá v Západní lokalitě. Podle zápisů z pracovní skupiny „Etnické menšiny“ z komunitního plánování města Bruntál, které lze do určité míry chápat jako strukturu, jež zajišťovala pokračování Lokálního partnerství, přišel impulz ke vzniku projektu právě z LP. Osobní zásluhu na vzniku projektu má i lokální konzultant, který projekt navrhoval zástupcům Moravskoslezského kraje. Někteří obyvatelé Západní lokality hodnotili komunitní projekt velmi pozitivně. Uváděli, že projekt byl jediný, který přinesl díky přímému zapojení občanů hmatatelné zlepšení situace v lokalitě (dláždění veřejných prostorů, snaha o vybudování hřiště).³³

Postoje města a dalších aktérů

Většina respondentů hodnotila celkový průběh lokálního partnerství spíše negativně, neboť se nepodařilo uskutečnit většinu ze stanovených cílů. Jeden respondent zmínil, že jedním z negativních důsledků LP bylo údajné zhoršení mezilidských vztahů mezi lidmi (převážně) v neziskovém sektoru, který ve vidině přílivu financí začal vnímat druhé téměř výhradně konkurenčně. Na druhou stranu hodnotili i nejkritičtější respondenti pozitivně osobu lokálního konzultanta, který se „snažil být férový a velmi diplomatický“ a na základě výpovědí dalších respondentů se nedá říci, že by nějaké organizace byly protěžovány.

4.3.4 Zaměstnanost a dávkové systémy

Moravskoslezský kraj je spolu se severem Čech oblastí, která je dlouhodobě postižena nedostatkem pracovních příležitostí. Na počátku roku 2011 byla nezaměstnanost v okrese Bruntál 18,9% a v samotném Bruntálu 19,6%. Bruntál byl v době, kdy probíhalo LP, na žebříčku okresů s nejvyšší nezaměstnaností na druhém místě. Míra nezaměstnanosti mezi obyvatelstvem ve vyloučených lokalitách byla místními aktéry odhadována na 80 - 90%.

V sociálně vyloučené Západní lokalitě působí již od roku 2007 Malé technické služby – sociálně podnikatelská aktivita občanského sdružení LIGA o.p.s., která v lokalitě zajišťuje údržbu ploch, sekání

³³ V dalším rozhovoru došlo ovšem k částečné revizi tohoto stanoviska. Respondent uznal, že i aktivity Ligy, konkrétně úklidové práce, měly pro zlepšení situace v lokalitě velký význam.

trávy, prořezávání křovin, úklid znečištěných ploch (odpadky apod.). Hlavními cíli pracovní skupiny Zaměstnanost a dávkové systémy mj. bylo, jak vyplývá i z níže uvedené tabulky priorit, činnost této organizace podpořit a podnítit i další organizace a subjekty, aby se začaly podílet na sociálně-podnikatelských aktivitách a staly se článkem v plánovaném řetězci dostupného zaměstnávání. Vzhledem k faktu, že rodiny v SVL jsou převážně v tísnivé ekonomické situaci a velmi často zatížené dluhy a exekucemi, prioritou skupiny bylo též zvýšit finanční gramotnost obyvatel a navýšit služby dluhového poradenství.

Tabulka priorit skupiny Zaměstnanost a dávkové systémy

Priorita 1	Podpora zaměstnavatelů znevýhodněných skupin obyvatel
Priorita 3	Posílení možností praktického vzdělávání nekvalifikované pracovní síly
Priorita 3	Posilování finanční gramotnosti a schopnosti hospodařit
Priorita 4	Vytvoření systému dostupného zaměstnávání

Relevantní aktéři

Níže předkládáme tabulku s hlavními aktéry pracovní skupiny zaměstnanost za období září 2010 – únor 2011. Vzhledem k tomu, že v dokumentaci se z dalších schůzek této skupiny nedochovala žádná prezenční listina ani jiná dokumentace, byli jsme ve výčtu případných proměn členů skupiny a směrech jejího vývoje odkázáni pouze na paměť respondentů a Revizi Strategického plánu.

Název organizace / instituce	Stručná charakteristika	Zapojení do lokálního partnerství
Úřad města Bruntál (místostarostové, romský poradce, odbor sociálních věcí)	Jozef Baláž (zakladatel LIGY / romský poradce města a později představitel Agilu - obnovená původně krnovská NNO, dodnes aktivní v oblasti bydlení) se zaměřoval zejména na otázku zaměstnanosti, bydlení a komunitní práce a propojení těchto pilířů. Místostarosta Vladimír Jedlička měl od r.2010 v rámci rozdělení gescí na starosti sociální věcí, školství, kulturu, památkovou	Jozef Baláž se velmi angažoval v komunikaci s lokálními podnikatelskými subjekty (zhruba v první polovině LP). Pan Václav Mores byl na pozici místostarosty pro sociální oblast spolu s Ligou - v tehdejší složení Jana Juřenová, a zejména Jozef Baláž - hlavním iniciátorem spolupráce s Agenturou. Pan Jedlička byl jednou z hlavních postav z MÚ v rámci realizace LP i současného KPSVL.

	péči, obecní živnostenský úřad a řešení situace v západní lokalitě. Místostarosta Václav Mores byl do r.2010 zodpovědný za sociální oblast, dříve působil mj. též ve firmě Karla, nyní je koordinátorem projektu OPLZZ v Lize a působí v několika dozorčích orgánech. Za město se PS účastnil i zastupitel pan Soukup.	
LIGA, o.s.	Hlavní NNO hráč v oblasti integrace hráč v Bruntálu, aktivní v otázkách zaměstnanosti, dluhovém poradenství ³⁴ , prevence, bydlení i vzdělávání, hlavní představitelkou je Jana Juřenová	V LP účastník všech pracovních skupin, paní Juřenová byla vedoucí této pracovní skupiny a zároveň lokální asistentka (LA) LK. Schůzky skupiny probíhaly v prostorách Ligy. Liga je nyní opět aktivním účastníkem všech skupin v KP.
Úřad práce Bruntál	Úřad práce České republiky je správním úřadem s celostátní působností. Plní úkoly v oblastech zaměstnanosti, státní sociální podpory, realizuje projektové záměry v oblasti zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti. Hlavní styčnou osobou LP z ÚP byl Tomáš Němec, vedoucí oddělení trhu práce.	ÚP hrál v LP nezastupitelnou roli, vypomáhal s uplatňováním uchazečů o práci, kteří prošli předchozími stádii řetězce prostupného zaměstnávání, poskytoval poradenství, úřad též realizoval v Bruntále vedle jiných též projekt Příležitost dělá(t) zaměstnance ostravského úřadu práce pro MSK. (Tento projekt je v nepřímém vztahu s LP skrze osobu LK, který se na jeho vzniku podílel.) Projekt probíhá v období 6/2014-11/2015. ÚP zůstává i v KP aktivním účastníkem.
Střední odborné učiliště	Zastoupena ředitelkou, Evou Nedomlelovou a Alenou Petrošovou	Podle SP byl plán potenciál školy využít pro naplňování priority VI. – zvyšovat praktické a řemeslné dovednosti nezaměstnaných osob s nízkým vzděláním. Škola zvažovala zřízení sociálního podniku pro své absolventy.
Open House	NZDM, doučování, prevence závislostí	Organizace byla zastoupena ve všech pracovních skupinách kromě bydlení,

³⁴ Vedle Ligy poskytuje dluhové poradenství i Help-in a přechodně podle možností financování i další organizace.

		kromě prevence se zabývá i podporou zaměstnanosti mezi klienty sociálních služeb a metodikou jejich opětovného zapojování do společnosti.
Help-in	SAS (teritoriálně kopírují OSPOD, dluhové poradenství, její služby jsou terénní)	Organizace byla zastoupena ve všech pracovních skupinách, poskytuje dluhové poradenství, SAS (též jako subdodavatel Ligy v lokalitě)
FOD	Dana Šťuková	Aktivní člen několika pracovních skupin

Aktéři z řad podnikatelských subjektů

Podnikatelé se zúčastňovali LP v roli hostů pracovních skupin, zaměstnavatelů osob, které prošly výběrem ÚP a popřípadě získali též pracovní zkušenosti ve strukturách Ligy.

Název podniku / firmy	Zapojení do lokálního partnerství
Karla (v minulé evaluaci nesprávně označovaná jako Perla)	Pravděpodobně do LP nejvíce zapojená firma zabývající se obchodováním hutními materiály, výrobou a prodejem plechů a hydraulických válců, recyklací železa a plastů, podařilo se u ní uplatnit několik osob z CS (např. na rozebírání plastového odpadu). K jejich finanční podpoře zaměstnanecko-vzdělávacího projektu však, na rozdíl od tvrzení evaluace DIC, nedošlo.
Luboš Koky, pozemní práce, firma zaměstnávající romské pracovníky	Podle několika respondentů firma působila s podporou MÚ v roli subdodavatele pro Technické služby, byly však registrovány přestupky v podobě nelegálního zaměstnávání osob

Z dalších podniků probíhala více či méně úspěšná jednání o spolupráci ve spolupráci s ÚP s Kamenolomem Valšov, Karetou Bruntál, Alfaplastik (tehdy v privatizaci), Linaset, a se zemědělskými firmami (Antl, Hoško, Beníšek atd.)

Průběh pracovní skupiny a oblast zaměstnanosti ve Strategickém plánu

Pořadí	Datum schůzky
1.	23. 9. 2010*
2.	7.10. 2010*
3.	21.10.2010*
4. (2.)	25.11.2010
5.(4.)	20.1.2010
6. (5.)	27.1.2011

7.(6.)	3.2.2011
8.(7.)	10.2.2011

*V dostupné dokumentaci chybí zápis, data čerpáme z předešlé evaluace

() číslo v závorce označuje číslo jednání pracovní skupiny, které je uvedené na zápise

Tabulka – strategický plán skupina Zaměstnanost

Střednědobý cíl	Název, případně vysvětlení	Komentář k realizaci
<i>Priorita V: Podpora zaměstnavatelů znevýhodněných skupin obyvatel</i>		
1.	Osamostatnění a posílení kapacit Malých technických služeb Ligy (MTS) (Komentář: Pro další rozvoj MTS a možnost čerpání dotací na soc. podnikání je zapotřebí transformace na s.r.o.)	Tento cíl byl splněn částečně. K osamostatnění MTS nedošlo, k jejich posílení však ano. K posílení došlo upevněním pozice MTS v rámci městské struktury v oblasti poskytování služeb údržby zeleně a pořádku v lokalitě. Byla též vyčleněna položka v městském rozpočtu též na zimní údržbu městských pozemků v SVL. MTS aktivně využívají možnost zaměstnávat osoby na VPP.
2.	Rozšíření počtu subjektů zaměstnávajících osoby ze sociálně vyloučené lokality (podpora vzniku sociálních firem)	Cíl byl splněn jen částečně, neboť kromě Ligy se přes vynaložené úsilí portfolio zájemců o sociální podnikání nepodařilo rozšířit. Nový projekt (typu sociální podnik) stěhování Čáp, který založil Liga, je úzce navázán na město a byl vybudován po vzoru sociální firmy BAN ³⁵ . Cílovou skupinou jsou mladí, kteří přicházejí z nějaké sociální služby, převážně dříve řešících problém se závislostmi (2 místa jsou např. momentálně podpořena z grantu České asociace streetwork). Další organizací, kterou založila ředitelka Ligy je Aperkom o.p.s. (zal.2012). Aperkom je organizace, jež poskytuje poradenství v oblasti přípravy projektových záměrů zejména v oblasti zaměstnanosti a poskytuje též

³⁵ BAN – založena ve Štýrském Hradci, návštěva této firmy byla součástí programu studijní cesty projektu „Sociálně odpovědné municipality“, do kterého se město Bruntál zapojilo)

		konzultace v oblasti sociálního podnikání MSK. Probíhaly také intenzivní snahy zapojit maximální počet zaměstnavatelů do projektu Příležitost dělá(t) zaměstnance ve spolupráci s ÚP.³⁶ Zelená dílna (zal.2007) – sociální podnik napojený na Ligy zaměřený recyklace elektronického odpadu, zaměstnává osoby s tělesným a mentálním postižením. Hlavní nástroje k motivaci zaměstnavatelů - prostředky aktivní politiky zaměstnanosti a dotace z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, o které mohou žádat obce, neziskové organizace, podnikatelské subjekty i úřady práce byly využity jen posledně jmenovaným subjektem a Ligou.
3.	Tvorba podnikatelských záměrů pro velké zaměstnavatele	Cíl nebyl splněn. Předpoklad, že velké firmy projeví zájem o zaměstnávání malých čt pod dozorem školeného mistra a budou chtít svoje podnikání rozšiřovat s pomocí Ligy se nenaplnil.
Priorita VI: Posílení možností praktického vzdělávání nekvalifikované pracovní síly Pro tuto prioritu nebyl stanoven žádný cíl. Pro období prvního LP nebyla vyhodnocena jako realistická z důvodu nedostatku kapacit.		
Priorita VII: Posilování finanční gramotnosti a schopnosti hospodařit		
1.	Systematizace podpory v oblasti finanční gramotnosti a prohloubení podpory klientů	Cíl byl průběžně plněn projektem Ligy (podaným ještě před začátkem LP), ³⁷ projektem organizace Help-In ³⁸ , Úřadu práce v Bruntále a zakomponováním dluhového poradenství do klíčových aktivit projektu IP "Podpora sociální integrace v Bruntále". ³⁹ Během LP k celkové systematizaci sice nedošlo, význam této problematiky se ale aktérům stal zřejmým. Dokladem může být to, že v rámci IV. Komunitního plánu sociálních služeb se v pracovní skupině Etnické menšiny objevuje priorita

³⁶ Na tomto místě pouze pro úplnost poznamenáváme, že paralelně k LP v Bruntálu probíhal projekt „Nová cesta k pracovnímu uplatnění“ OP LZZ výzva 68, žadatel Tomáš Luczewský s.r.o.(dlouhodobě nezaměstnaní a ohrožení sociálním vyloučením, aktivity: bilanční diagnostika, pracovní poradenství, tvorba pracovních míst, 25 podpořených osob), nicméně dopad projektu je těžko zjištělný a již v době implementace projekt řešil značné problémy administrativního charakteru.

³⁷ Projekt "Finanční gramotnost - východisko z dluhových pastí" financovaný z OP LZZ probíhal mezi lety 2011 a 2014 a hlavními aktivitami bylo dluhové poradenství a besedy a přednášky na témata spojená s finanční gramotností.

³⁸ Projekt "Společně proti dluhům" financovaný z OP LZZ s celkovými náklady ve výši cca 1,8 mil. Kč (dluhové poradenství se odehrávalo kromě Bruntálu i ve Vrbně pod Pradědem a v Městě Albrechtice). Projekt nakonec podpořil dvojnásobné množství klientů oproti původnímu plánu, z čehož se dá usuzovat na vysokou potřebnost dluhového poradenství v regionu.

³⁹ Dluhové poradenství je - podobně jako pracovní poradenství - zde vedeno jako fakultativní činnost v rámci služby SAS.

		“Podpora v oblasti dluhového poradenství a finanční gramotnosti”. ⁴⁰ Téma se dále objevuje v projektových návrzích subjektů zapojených do KPSVL.
Priorita VIII: Vytvoření systému prostupného zaměstnávání		
1	Vytvoření funkčního systému (propojení systému veřejné služby města, podporovaných míst – Liga pracovní místa částečně v režimu VPP, úřad práce - nabídka pracovních míst pro nekvalifikované pracovní síly)	Cíl splněn částečně. VS a VPP byla hojně využívána městem a Ligou (MTS). Článek propojování nezaměstnaných se zaměstnavateli v řetězci prostupného zaměstnávání se ukázal být těžko splnitelný. Fungoval převážně pouze na základě dobrých osobních vazeb aktérů, nikoli systematicky.

Otázka zodpovědně zadávaných veřejných zakázek zůstala SP nedotknuta, a jakkoli byla během LP opakovaně na schůzkách s městem debatována, žádné kroky pro přijetí takového rozhodnutí nebyly dosud učiněny. Město se nicméně touto myšlenkou v současnosti zabývá a do budoucna ji nevyklučuje.

Jiný způsob sociálně zodpovědného využití prostředků při udržování služeb, které zajišťuje město, v praxi probíhal formou spolupráce Technických služeb s firmou Koky, coby subdodavatelem prací a dále též stále se rozšiřující spoluprací s Ligou vyčleněním rozpočtové položky pro Malé technické služby (včetně smlouvy na dobu neurčitou o údržbě ploch v lokalitě) jsou zaznamenáníhodným krokem města k naplnění tohoto případného závazku.

Projekty:

Z hlavních projektů z oblasti zaměstnanosti zaměřených na inkluzi vyloučených osob, které vznikly či byly realizovány v období LP, bychom měli vyjmenovat:

- projekt Ligy zaměřený na finanční gramotnost a dluhové poradenství, který vznikl ještě před příchodem Agentury, na kterém se metodicky podílel LK
- Projekty Úřadu práce v Ostravě a Bruntálu – Příležitost dělá(t) zaměstnance, projekty ÚP zaměřené na finanční gramotnost

⁴⁰ Především KPSS obsahoval pouze strategický cíl “3. Zachování stávajících ambulantních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením”. V rámci tohoto cíle pak jedním z opatření byl “Rozvoj Finanční poradny LIGY.” Nový KPSS je zpracován s větší mírou profesionality, což se mimo jiné projevuje v menší míře propojenosti konkrétních opatření s určitým provozovatelem soc. služeb.

- Sociálně odpovědné municipality (12/2012-11/2014) – ESF projekt organizace MEPCO, do něhož se zapojilo několik měst zejména ze severních Čech a Moravy, které řeší problém nezaměstnanosti a sociálního vyloučení. Projekt byl zaměřen na přenos dobré praxe ze zahraničí v oblasti sociálního podnikání a sociálně zodpovědného zadávání zakázek (do projektu se zapojil MÚ Bruntál a Liga)⁴¹. Účastníci z řad aktérů považují svou účast na projektu za velmi přínosnou a příklady dobré praxe zejména z Rakouska pro ně byly velkou inspirací (viz projekt Aperkomu (Liga) Stěhování Čáp podle sociálního podniku BAN v Grazu)
- Návštěva Mostu – výměna dobrých praxí v oblasti zaměstnanosti a bydlení (ve spolupráci s experty Agentury)
- Konference k sociálnímu podnikání Přerov – aktéři LP ze skupiny zaměstnanost byly LK přizváni na významnou konferenci Přerova
- Z dalších aktivit, které jsou v přímém vztahu s Ligou či její ředitelkou vyjmenujme aktivity organizace Altaia (aktivní zejména na Osoblažsku), Klastř sociálních podniků SINEC, MTS, Zelená dílna, Daineira

Postoje města a dalších aktérů

Z dosažených cílů lze vyčíst, že oblasti zaměstnanosti vedení města přikládalo velkou důležitost. Svědčí o tom jak jeho zájem a nadstandardní podpora sociálního podnikání města, tak i dobrá spolupráce s ÚP v oblasti využívání VPP. Je pravdou, že podpora města je do určité míry založena na osobních vazbách, ikdyž ve městě, které má 16 tisíc obyvatel je tento stav v podstatě nevyhnutelný a přirozený. Spolupráce se nicméně krok po kroku se formalizuje a Liga má po obsahové stránce volnou ruku.

4.3.5 Průřezové téma: Podpora pravidelné a promyšlené komunikace s veřejností

Ve všech oblastech je jako průřezové téma uvedená „podpora pravidelné a promyšlené komunikace s veřejností o zlepšování situace v lokalitě Západní a o procesech, které k tomu povedou“. Lokální konzultant se snažil informovat jak širokou laickou, tak i odbornou veřejnost a politiky o lokálním partnerství a Strategickém plánu. Jeden příklad toho jsou pozvánky zastupitelů na jednání lokálního partnerství. Lokální konzultant sám vystupoval také na zastupitelstvu, kde představil lokální partnerství a Strategický Plán. Přesto narazilo partnerství opakovaně v zastupitelstvu na odpor k realizaci konkrétních opatření. Oficiálně šlo vždy o technické či právní otázky jako je například

⁴¹ www.socialnimesta2020.cz, <http://www.esfcr.cz/projekty/socialne-odpovedne-municipality-2020>

vhodnost určité budovy k navrhovanému účelu nebo nesouhlas k odkupu potřebných pozemků od určitého majitele. Podle některých respondentů se ale za těmito technickými argumenty v některých případech skrýval zásadní odpor k akcím směřujícím k integraci Romů. Politicky sensitivní byla zvláště opatření, která by mohla Romy lákat z okrajů města do jeho centra města. Je otázkou, zda včasnější zapojení některých zastupitelů, kteří se stavěli ke snahám o integraci Romů kriticky, by mohlo pomoci tento problém zmírnit. Podle vyjádření lokálního konzultanta se o nejčasnější zapojení do procesu LP usiloval, ale kritičtí zastupitelé neprojevovali o jeho informace zájem. Aktuálně se o to město snaží zapojením některých kritiků z řad sousedů a lokálních politiků do práce v sociální komisi, kde podle vyjádření místostarosty Jedličky poznávají, že v této oblasti neexistují jednoduchá řešení. Zároveň je však třeba říci, že LK vyvíjel velkou snahu s představiteli města komunikovat a jeho práce v oblasti lobbingu byla respondenty vyzdvižována.

Zároveň jsme v mnoha rozhovorech s institucionálními aktéry v určitých momentech narazili na principiální pochybnosti o celkové smysluplnosti snah města o zlepšení situace obyvatel Západní lokality. Respondenti opakovaně vyjadřovali pocit, že velké množství projektů a investovaných prostředků nebude mít beze změn na systémové úrovni větší než kosmetický efekt. Jako systémový problém je přitom chápáno současné nastavení systému sociálních dávek v kombinaci s nízkými platy u manuálních či méně kvalifikovaných profesí. Podle názorů mnoha respondentů se vícečlenným rodinám dlouhodobě nevyplatí pracovat – celková motivace obyvatel usilovat o změnu vlastní situace je vnímána jako nízká. Z pohledu evaluátorů se tu setkáváme s kombinací oprávněných frustrací (které jsou důsledkem konkrétních zkušeností) a s latentním rasismem. Pozorovali jsme například, že konkrétní negativní zkušenosti s chybějící motivací nezaměstnaných usilovat o práci jsou v rozhovorech projektované na Romy nebo obyvatele Západní lokality. Při podrobnější rekonstrukci celé situace se ovšem ukázalo, že osoby z této skupiny tvořily v uvedeném příkladu reálně jen malý zlomek z osob bez práce, které neprojevovaly o nabízené pozici VPP zájem. Druhou stránkou stejného fenoménu je poměrně nízké povědomí o reálném zlepšení situace v Západní lokalitě, ke kterému ve srovnání s krizovou situací okolo roku 2006 – 8 bezpochyby došlo.

V otázkách medializace bychom celkově doporučili vypracovat mediální strategii týkající se otázek integrace obyvatel ze SVL, která by se sofistikovaně vyvíjela a pracovala s veřejností předtím, než k plánovaným opatřením dojde, seznamovala obyvatele se situací a inspiracemi jinde v ČR i ve světě a na základě těchto příkladů pokročila k informaci o tom, že město Bruntál zvažuje podobná opatření učinit, tedy neinformovat ad hoc o tom, že právě proběhla nějaká aktivita. Zároveň by tato strategie měla být schopna otevřeně reagovat na aktuální podněty ze společnosti a působit osvětově i v jiných oblastech. Vzhledem k rozvinuté síti služeb poskytovaných různými poskytovateli pro obyvatele SVL je otázkou, zda by cílová skupina současného partnerství neměla být definovaná širěji, než tomu bylo v minulosti. V této souvislosti je zajímavé, že zástupce města vnímali změnu názvu Agentury v roce 2011, při kterém bylo vynecháno „v romských lokalitách“ jako velkou pomoc pro „prodej“ spolupráce s Agenturou v zastupitelstvu a vůči veřejnosti a zástupci města i některých NNO se obávali, že krize Agentury způsobená odvoláním ředitele Šimáčka, může být začátkem návratu etnické profilace

Agentury. Z pohledu zástupce by takový vývoj mohl vzhledem k atmosféře ve společnosti vážně ohrozit další spolupráci mezi městem a Agenturou:

„Nejhorší na tom je, že by to byl návrat k starému modelu. Kdyby se to už nezměnilo jednou, tak by to veřejnost třeba i zkousnula. Ale jak se to změnilo jednou směrem k širší skupině ohrožených občanů, tak to změnit znovu ve prospěch Romů je politicky nepředstavitelné.“ (člen vedení města)

4.4 Odchod Agentury, nastavení udržitelnosti, efektivity integračních mechanismů a sítí a přechod na koordinovaný přístup

4.4.1 Celkový popis a hodnocení odchodu

Dynamika práce LP se odrážela i na závěru jeho fungování a jeho exit strategii. Respondenti se shodovali na tom, že konce LP si vlastně téměř nevšimli. Jejich převládající dojem ze závěru LP byl takový, že po intenzivní práci v počátcích LP se energie soustředila na prosazení velkých projektů a v jiných oblastech činnost LP skomírala, až zanikla docela. Respondentům, zapojeným do realizace projektů IOP a IP, zas závěr LP splýval s počátkem cyklu jejich projektů.

Respondenti uváděli, že zatímco lokální konzultant byl na v úvodních fázích LP „všude“, tak v závěru ho vídali čím dál řidčeji:

„Nevím vlastně, kdy to přesně skončilo. Vypadalo to, že pan Navrátil už měl asi jinou práci.“

Zajímavý pohled na připravenost města na odchod Agentury nabízí Evaluace LP provedená společností DIC v září 2012, tj. 9 měsíců před koncem intervence Agentury v Bruntále. Autoři konstatují, že relevantní činitelé se odchodem Agentury de facto nezabývali. *„Z výpovědí kompetentních činitelů však vyplynulo, že o něčem podobném, tedy o odchodu Agentury z města, doposud víceméně nikdo nepřemýšlel. Na přímou otázku, jak dlouho se respondent domnívá, že Agentura a konkrétně stávající lokální konzultant v lokalitě budou působit, odpověděla většina respondentů, že 3 až 5 let. Při nastolení otázky si většina respondentů neuměla představit, jak by taková strategie měla vypadat a většina respondentů se zároveň shodla na obavě, že bez vnějšího nezávislého subjektu se stávající aktivity nepodaří udržet.“*⁴²

S tímto stavem mysli souvisí zřejmě úvodem konstatovaný pocit, že Agentura odešla a nechala bruntálské napospas osudu. Respondenti totiž při zamyšlení nad přechodem vedoucí role v oblasti sociálního začleňování z Agentury na partnery v rámci města zároveň vyjadřovali očekávání, že Agentura zůstane nějakým způsobem aktivně přítomna i po skončení LP. *„Vzhledem k většinové spokojenosti s fungováním institutu lokálního partnerství se řada respondentů shodla na potřebě podobný, široký formát setkávání relevantních partnerů zachovat i po odchodu Agentury. Mezi návrhy převažovaly představy o působení Agentury alespoň v oblasti koordinace, respektive moderování takovýchto setkání, která by se mohla konat 2 až 4krát do roka. Přes většinovou spokojenost s působením Agentury v Bruntále zazněly názory, že podobné aktivity v Bruntále byly před příchodem*

⁴² Demografické informační centrum, o.s. Evaluační zpráva lokality Bruntál. 2012, s. 19.

*Agentury a že v případě potřeby si takovouto aktivitu zajistí samo město. Tento názor byl však výrazně menšinový.*⁴³

4.4.2 Exit strategie a revize Strategického plánu

Exit strategie byla poprvé projednávána v rámci LP na výjezdním zasedání dne 27.11.2012. Před tím byla strategie LK projednána s místostarostou pro sociální oblast a ředitelkou Ligy.⁴⁴ Na výjezdním zasedání se LP dohodlo na dvoufázové exit strategii. Nejprve byla vypracována revize strategického plánu, která by měla odrážet odchod Agentury. Tento revidovaný plán⁴⁵ byl vypracován v průběhu roku 2013 a schválen na jednání LP 13.8.2013, posléze pak i v orgánech města.⁴⁶ V dalším období pak měla být agenda, kterou do té doby zajišťovala Agentura, převedena na řídicí výbor komunitního plánování.⁴⁷

Status cíle	Počet
Cíl byl splněn	2
Cíl splněn prostřednictvím náhradní strategie	1
Cíl nahrazen jinými cíli	2
Cíl částečně splněný a částečně v realizaci	6
Cíl je v realizaci	3
Cíl nesplněný, zvolený náhradní cíl, který je v realizaci	2
Cíl nebyl splněn	3

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž. Na tomto výběru partnerů lze dokumentovat významnou roli Ligy pro LP.

⁴⁵ V samotném revidovaném plánu se k rozhodnutí ohledně formy jeho zpracování uvádí následující: „Lokální partnerství Bruntál se na svém výjezdním zasedání 27. 11.2013 dohodlo, že revize plánu nebude mít formu strategického plánování, zejména protože velká část aktivit plánu je stále v realizaci a čeká na své dokončení a také protože město bude připravovat nový komunitní plán, kde bude možné i pro cílovou skupinu sociálně vyloučených Romů znovu promyslet nové cesty přispívající k sociální integraci.“

⁴⁶ Schválený revidovaný plán byl předán i pracovní skupině „Menšiny“ v rámci KPSS jako příloha stávajícího komunitního plánu a jako podklad pro zpracování nového KPSS.

k dispozici pracovní skupině menšiny jako příloha pro stávající komunitní plán a jeho novou podobu od roku 2015

⁴⁷ Na posledním zasedání LP (12. 8. 2013) pak tyto kompetence přešly na pracovní skupinu Etnické menšiny v rámci KPSS.

Z uvedené tabulky a grafu lze vyčíst, že z pohledu hodnotitelů bylo v době revize splněno jen velmi malé množství z cílů původně plánovaných ve Strategickém plánu. Jedná se o 15% cílů, včetně těch, které byly splněny prostřednictvím náhradní strategie. Nadto bylo ještě 10 % cílů nahrazeno jinými cíli, ovšem ne vždy byly tyto cíle splněny. Na druhé straně bylo 16 % cílů ohodnoceno jako nesplněné. Rozsáhlá oblast mezi těmito kategoriemi (59 % cílů) byla „šedou zónou“, ve které se ocitly cíle, u kterých nedošlo k úplnému splnění.

Toto hodnocení lze interpretovat tak, že původní strategický plán byl velmi ambiciózně pojatý, proto i téměř dva roky po jeho schválení nedošlo k realizaci u většiny cílů. K tomuto soudu se přiklánílo i mnoho respondentů, a to jak těch, kteří měli vhléd do fungování LP jako celku, tak těch, kdo znali důkladně situaci např. jen v jedné pracovní skupině.⁴⁸ Zarážející je, že při hodnocení současného plánování projektů v rámci KPSVL mnozí respondenti mluvili o tom, že členové bývalého LP se nepoučili a plánují do nového partnerství opět nerealistické cíle.

Zároveň lze soudit, že v takovémto rozpoložení většiny aktérů LP v závěru LP sejevila otázka po ukončení podpory ze strany Agentury jako nepřipadná. Respondenti zkrátka viděli množství nedodělané práce a měli představu, že by jim ji měla Agentura pomoci dokončit. V situaci, kdy LP opravdu v původní podobě skončilo, to pak mohli hodnotit jako svého druhu „zradu“.

⁴⁸ Zde je nutné uvést, že dle svého vyjádření LK již v počátečních fázích práce na Strategickém plánu opakovaně upozorňoval členy pracovních skupin na úskalí příliš ambiciózně nastavených cílů.

Na posledním zasedání LP dne 13.8.2013 pak byla exit strategie definitivně naplánována a schválena. Bylo vyzdvíženo, že platforma Individuálního projektu, který byl tou dobou již schválen, a připravovala se jeho realizace, může do značné míry plnohodnotně nahradit LP, neboť zahrnuje velké množství relevantních aktérů. Takto byly naplánovány schůzky lokálních partnerů každého čtvrt roku pod vedením koordinátora integračních aktivit v rámci IP, po skončení projektu pak měly být schůzky se šestiměsíčním intervalem pod vedení manažerky pracovní skupiny „Menšiny“ v rámci KPSS. Dále bylo domluveno, že LK se bude zúčastňovat jednání LP a pracovní skupiny „Menšiny“, ⁴⁹ a k tomu bude v malé míře i spolupracovat na integračních aktivitách.

4.4.3 „Vzdálená podpora“

Město se také formálně přihlásilo k systému tzv. „vzdálené podpory“. Plán vzdálené podpory byl schválen radou města na schůzi dne 30.9.2014 a pokrýval období 1.7.2014 - 31.8.2015. Odpovědnou osobou byla vedoucí oddělení sociálních služeb (kromě Cíle 2, kde to byl Vedoucí oddělení implementace Integrovaného plánu rozvoje města). Plán obsahoval tři cíle:

Číslo	Název
C1	Zajištění projektového poradenství pro udržitelnost stávajících aktivit a podporu aktivit potřebných pro oblast sociálního začleňování v letech 2014 až 2020
C2	Zajištění poradenské a metodické podpory při realizaci a následné udržitelnosti „Komplexního projektu Bruntál“
C3	Agentura poskytuje podporu, včetně finanční při zajištění realizace analýz v oblasti protidrogové prevence na území města Bruntálu

Hodnocení období po skončení LP (včetně systému „vzdálené podpory“) respondenty bylo v zásadě takové, že Agentura byla pro město neviditelná:

„Byla tam nějaká ta paní v Praze, která nás snad měla na starosti, ale že bychom se na ní obraceli s nějakými konkrétními problémy, tak to nastavené nebylo.“

Sám termín „vzdálená podpora“ byl respondentům bez bližšího vysvětlení cizí.

⁴⁹ Z dostupných zápisů PS „Menšiny“ vyplývá, že LK se zúčastnil prvních dvou jednání v roce 2014. Ze zbylých sedmi byl omluen. Předpokládáme, že důvodem neúčasti bylo velké pracovní vytížení v nových funkcích. Na podobný možný vývoj by měla brát ASZ zřetel v dalších lokalitách v okamžiku, kdy zavazuje stávajícího LK do budoucna.

4.4.4 Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL)

Město přistoupilo k nově vyhlášené metodice Agentury – KPSVL v dubnu 2015 po značném váhání.⁵⁰ To bylo způsobené mj. také ohledy na celkově nejasnou situaci ohledně nově schvalovaných operačních programů na období 2014 – 2020 a z toho plynoucími otázkami nad metodikou KPSVL a možností zvládnout tyto (v době přihlášení ne zcela vyjasněné) nároky. Zkušenost s Agenturou jistě hrála při úvahách nad vstupem do systému svoji roli. Respondenti uváděli, že měli pocit, že už město a další partneři mají zkušenosti z LP, proto bude „druhé kolo“ jednodušší. Jedním dechem vesměs dodávali, že nová zkušenost je zaskočila mírou zmatků na straně Agentury, tedy je míra problémů je ještě větší. Ti sebekritičtější nešetřili ani vlastní řady a kritizovali fakt, že členové nového partnerství (tak jako minule) vidí v KPSVL jen „stroj na dotace“ a proto je zajímavá jen vytváření co největšího počtu co nejnákladnějších projektů bez vazby na realitu.

Každopádně kritika fungování Agentury v tomto období zdaleka převládala. Důvody nespokojenosti se dají řadit do následujících kategorií:

- Na prvním místě v drtivé většině zazněla kritika toho, že Agentura poskytuje protiřečící si informace, a to někdy dost zásadního rázu. Z toho vyplývající pocit marné práce.
- Nespokojenost s personální politikou Agentury – pozdní nástup nové LK,⁵¹ nejasná role (současného) metodika lokálních konzultantů. S tím je spojený i pocit nízké podpory města a celého partnerství ze strany Agentury.
- Metodologie práce partnerství v nesouladu s principy prosazovanými Agenturou – nejprve přišly na řadu projektové fiche, teprve poté vypracování strategie.
- Šibeniční termíny, které se po několika týdnech stresu najednou ukázaly být posunutelné, opačné pořadí pracovních priorit tak nemá opodstatnění.

Dá se říci, že jistou mírnou stabilizaci respondenti pocítili až v okamžiku, kdy se na straně Agentury objevilo komunikační vakuum způsobené odchodem nové LK v červnu 2015. V lokálních partnerech tato krizová situace vzbudila pocit zodpovědnosti a touhu „vzít věci do vlastních rukou“. Schůzky LP koordinuje pracovnice sociálního odboru na pozici manažerky projektu IP, informace se daří získávat i přes jiné zdroje než Agenturu a celkově se aktéři shodli, že posledních pár týdnů se atmosféra pozitivně mění a aktéři jsou samostatnější a s prací ve skupinách se více identifikují.

⁵⁰ Jako očekávání, které město od ASZ v rámci KPSVL má, bylo uvedeno následující: „Od Agentury pro sociální začleňování očekáváme metodickou podporu, při zpracování nových výzev, do kterých by město Bruntál chtělo být zapojeno.“

⁵¹ A její brzký odchod. V současné době je LP bez konzultanta, nástup nového LK je plánován na 15.8.

Na straně kladných hodnocení první fáze KPSVL je nutné zvážit i fakt, že pracovní skupiny⁵² nového partnerství se podařilo obsadit jak již osvědčenými partnery, tak novými zájemci o členství v LP. To dokládá pozitivní očekávání od nového kola spolupráce s Agenturou. Vzhledem k tomu, že spolupráce je v současné době ve své úvodní fázi, je stále možné že - i přes nepříznivé faktory ovlivňující počátek procesu - její pozdější podoba naplní očekávání do ní vložená.

Už v kapitole 4.2.4 jsme zmínili zajímavou skutečnost, že se Agentura v případě koordinovaného přístupu snaží dát samotným Romům větší možnost přímého zapojení. Nová (dnes už bývalá) LK organizovala spolu s dalšími zaměstnanci Agentury informační setkání v lokalitě. Dále probíhalo informování prostřednictvím informačních letáků. Realizátoři komunitního projektu motivovali obyvatele lokality se přímo zapojit do některých pracovních skupin.

Postoje města a NNO

Město dlouho váhalo, neboť mělo z LP velmi smíšené pocity (spousta práce, neobyčejně zdoluhavé schvalovací procedury a administrativní nároky atd.), ale jak lze např. na příkladu z oblasti vzdělávání demonstrovat, převládla vidina možnosti financování velkých projektů, a to zejména pro školy. Nicméně nejednoznačný postoj města, které by mělo být nositelem jednoho velkého vzdělávacího projektu pro Bruntál vyvolává v členech skupiny nervositu a obávají se, že město z důvodu nutnosti se částečně podílet na spolufinancování tento velký projekt nepodpoří a několikaměsíční práce vyjde vniveč.

Respondenti vyjadřují spokojenost se zapojením NNO do procesu. NNO se vyslovují v duchu: „...konečně nás školy i další berou vážně, jako partnery...“. A školy jsou s úrovní poskytovaných služeb NNO převážně spokojeny. Pouze z jedné instituce zazněla kritika nízké kvality vypracovaných domácích úkolů v NZDM v lokalitě. NNO si od KP slibují, že díky větším projektům by mohly dlouhodoběji plánovat, měli zajištěné financování a díky tomu výrazně profesionalizovat.

Nové LP obsahově do malé míry na předchozí období navazuje a jakkoli je provázeno komplikacemi způsobenými aktuální situací v Agentuře, změnami na pozici LK a zejména častými změnami podmínek a informací a zcela zbytečným časovým tlakem na účastníky při přípravě projektových konceptů, školy plánují mnoho slibných inkluzivních opatření. Z toho však důvodu, že strategický plán je v novém LP v rámci KP připravován až následně po vytvoření projektových záměrů z důvodu předpokladu velmi se blížících termínů a nutnosti čerpat finance, není možné přesně zhodnotit, která opatření se do nového SP dostanou a jaký postoj a jakou roli k nim a v nich případně zaujme město Bruntál, školy a další aktéři.

⁵² Zaměření pracovních skupin de facto kopíruje minulé LP, pouze přibyla PS Volnočasové aktivity, a PS Prevence a bezpečnost byla rozšířena o téma zdraví.

5 Případová studie

5.1 Případ 1: Dopad partnerství a aktivity místních partnerů na stabilitu lokalit a migrace sociálně vyloučených osob v městě Bruntál

Podle přihlášky města ze začátku roku 2010 má Bruntál dvě vyloučené lokality – Západní lokalitu na okraji města u silnice do Rýmařova a soukromou ubytovnu A + H poblíž supermarketu Kaufland. Vzhledem k vysokému počtu obyvatel, velkému podílu městských bytů a fyzické přítomnosti dalších aktérů uvnitř lokality (Liga, Agil, Open House, Help-in, Slezská diakonie) není překvapivé, že se snahy partnerství soustředili obzvláště na zlepšení situace v Západní lokalitě. Geografické zaměření lokálního partnerství je nakonec patrné i z motta Strategického plánu, které se explicitně vztahuje k Západní lokalitě:

„Bruntál je město příležitostí k přátelskému soužití všech obyvatel. Západní lokalita tvoří plnohodnotnou součást města, která není vnímána jako špatná adresa, její obyvatelé se zapojují do života Bruntálu a pomáhají ho spoluutvářet. Západní lokalita je místem k dobrému životu pro všechny.“

Respondenti z institucionální sféry a obyvatelé, kteří v Západní lokalitě žijí dlouhodobě, se shodují na tom, že v minulosti přispěla migrace sociálně slabých domácností z jiných měst a jejich neustálá fluktuace ke zhoršení podmínek vevnitř lokality. Jeden respondent z lokality popsal stav před několika lety následujícími slovy:

„Bylo to tady opravdu strašné. Neustále velké hádky mezi lidmi. Všude špína, kravál. Tady se nedalo žít.“

Západní lokalita v očích obyvatel jiných částí města (ale i jeho vedení) stále vnímána jako problematické místo. Vyplývá to mezi jinými i z žádosti o městské byty, u kterých velká část žadatelů vyjadřuje požadavek byt mimo Západní lokalitu. Nicméně je důležité upozornit na skutečnost, že výše popisovaný krizový stav, který byl spojen s vysokou fluktuací obyvatel, byl už před mnoha lety zažehnán. Momentální situaci v lokalitě ohodnotili jak respondent z řad obyvatel tak ředitel Městské policie jako výrazně klidnější. (Což však neznamená, že od místních obyvatel nezazněly stesky na hluk a celkovou atmosféru večer a v noci). Fenomén zvýšené migrace se v současné době vyskytuje už jen v menší části bytů. Z pohledu evaluace lokálního partnerství je samozřejmě zajímavé se pokusit určit, do jaké míry lokální partnerství k této pozitivní změně přispělo?

Při hledání odpovědi na tuto otázku je nezbytné zmínit, že proces celkové stabilizace začal už před zahájením partnerství. Zároveň je důležité vést v patrnosti, že „Západní lokalitu“ tvoří různé domy s velmi odlišným režimem a odlišnou strukturou obyvatel. Před tím, než přistoupíme k diskusi o jednotlivých opatřeních a jejich dopadech na stabilitu lokality, chceme proto alespoň ve stručnosti představit strukturu Západní lokality a charakter jejích jednotlivých částí.

5.1.1 Co všechno patří k „západní lokalitě“?

Jádro Západní lokality tvoří areál bývalých sovětských kasáren, které sloužily vojenským účelům od výstavby prvních budov kasáren v roce 1937 až k odjezdu sovětského vojska v roce 1991. Z centra města je tento areál vzdálen asi 1,5 km, tedy 15 – 20 minut chůzí. Kromě toho lokalitu a město propojuje pravidelné autobusové spojení (zastávka Jezdecká). Podle názoru několika respondentů však lokalita zahrnuje nejen budovy v areálu bývalých kasáren, ale i několik panelových domů na druhé straně Rýmařovské ulice, které ale jinak nejsou vnímány jako problémové. Otázka, zda je Západní lokalita větší oblast než jen areál bývalých kasáren, je samozřejmě pouze otázkou zvolené definice. Upozorňujeme však tímto na fakt, že hranice lokality jsou vnímány různě a proto zvolená definice samozřejmě ovlivní údaje o počtu obyvatelů a etnickém složení populace.

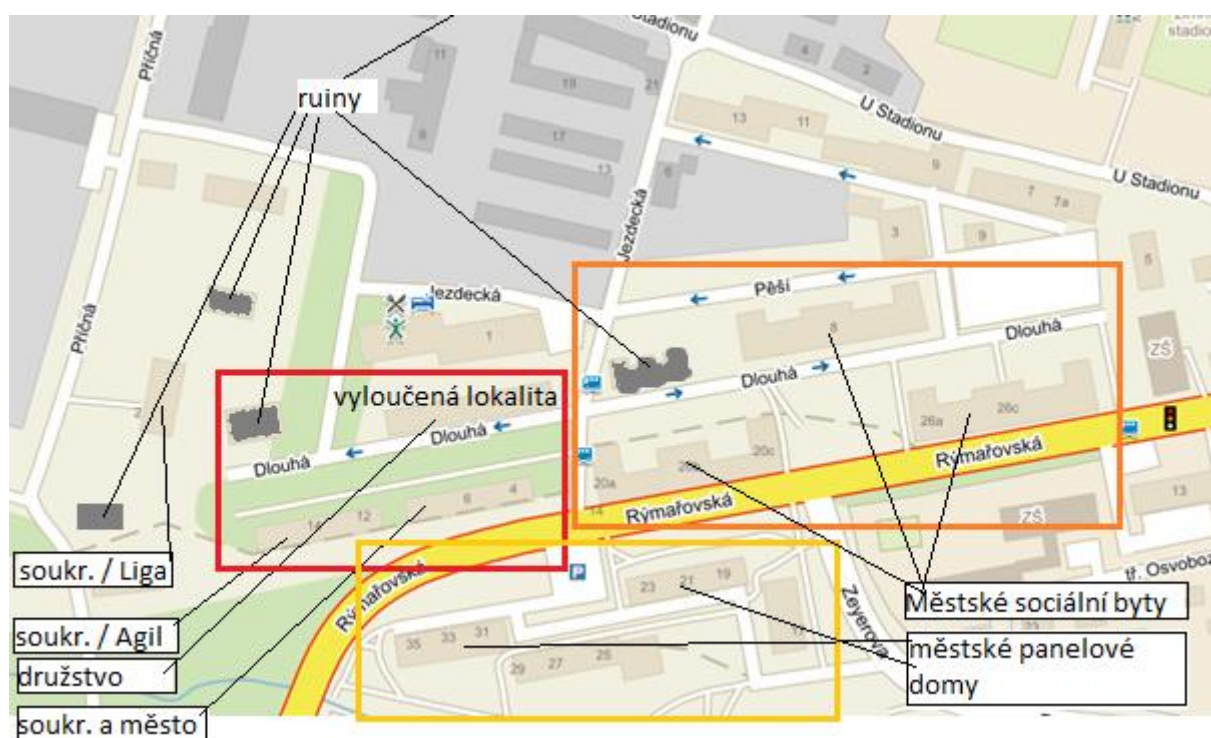
Jak už bylo zmíněno v kapitole 4.3.3 o pracovní skupině Bydlení, existují navíc i uvnitř areálu bývalých kasáren velké rozdíly mezi jednotlivými domy. Hlavní dělicí čarou je přitom Jezdecká ulice. Na pravé straně ulice (viděno směrem z Rýmařovské ulice a v mapě níže označené oranžovou barvou) jsou předválečné budovy bývalých kasáren ve vlastnictví města, které byly v roce 2001 zrekonstruovány za využití prostředků MMR ČR na sociální bydlení. V těchto domech je podíl Romů poměrně nízký. Jedná se nicméně celkově o bydlení pro sociálně slabé osoby. Na druhé straně Jezdecké ulice jsou tři panelové budovy s mnohem pestřejší strukturou vlastnictví. Jak bylo vysvětleno už v kapitole o pracovní skupině „bydlení“ najdeme zde kromě městských bytů, jeden družstevní dům a jeden dům s byty v soukromém vlastnictví. Podstatnou část soukromých bytů přitom spravuje nezisková

organizace Agil. Na mapě je tato oblast označená červenou barvou. Z pohledu některých respondentů žijících v této části Západní lokality je sociálně vyloučená pouze tato část lokality; oblast městských domů na druhé straně Jezdecké ulice a domy na druhé straně ulice Rýmařovské vnímali respondenti jako více méně normální část města. Rozdíl mezi levou a pravou stranou lokality vnímali silně i obyvatelé městských domů, z nichž část hovořila negativně o soukromých domech a jejich obyvatelích jako o „problémových“. Vnitřní rozdělení popsali i autoři studie SocioFactor o bytových kapacitách, podle které „zdejší obyvatelé vnímají značné rozdíly mezi nimi a nájemníky panelových domů Dlouhá 4 – 10 a 12 – 18:

Samotní Romové o obyvatelích zbylých domů hovoří jako o „špinavcích, kteří jim dělají ostudu“.

(SocioFactor 2012, 19)

Vnímaní rozdílů uvnitř lokality samozřejmě nemusí korespondovat s vnímáním lokality ve zbytku města, kde zřejmě celkově dominuje představa o Západní lokalitě jako o romské části města. Dalším důležitým aspektem pro pochopení celkového charakteru lokality je značný počet zdevastovaných objektů, které jsou ve vlastnictví různých (převážně soukromých) majitelů (na mapě šedé).

5.1.2 Nástroje prevence migrace

V minulosti byla migrace z jiných měst a časté změny v obsazení bytů vnímány jako hlavní příčiny destabilizace lokality. Cíl omezení imigrace obyvatel cizích měst do Západní lokality byl rovněž zahrnut jako priorita XI do Strategického plánu (více kapitola o pracovní skupině Bydlení). Místní tvůrci strategického plánu ovšem nezahrnuli konkrétní opatření a v Revizi Strategického plánu je

zmíněna pouze ona studie z roku 2012, která „více méně potvrdila dlouhodobě známou situaci“ (s. 17). Přesto se shodují ovšem obyvatelé i experti shodli na tom, že migrace zdaleka není tak velký problém, jak tomu bylo v období největší krize bruntálské lokality.

V kontextu celostátních trendů je stabilizace situace v Západní lokalitě spíše překvapivá, protože z jiných míst převažují spíše informace o nárůstu migračního pohybu osob a rodin v krizových situacích, které je často vysvětleno s rostoucím problémem s dluhy a exekucemi.⁵³ Z tohoto důvodu je relativní úspěch města v zamezování toho fenoménu samozřejmě zajímavý i z hlediska celostátní politiky.

Které faktory přispěly podle dostupných dat a názorů obyvatel i místních expertů ke stabilizaci situace?

Jednou z cest při hledání odpovědi je analýza režimů, které regulují dostupnost k různým segmentům bytového fondu v Západní lokalitě. Kromě zavedení nových pravidel se jedná se i o posun některých bytů do skupiny s jiným režimem a o redukci celkového počtu dostupných bytů. V tabulce XY jsme se snažili poskytnout hrubý přehled režimů, podle kterých fungovaly byty jednotlivých majitelů v „červené“ a „oranžové“ části Západní lokality v období největší krize.

Druh majitele	Režim v období největší krize (ca. 2006 - 2008)	Režim dnes (2015)	Hlavní změny
Město	- Větší počet prázdných nebo nelegálně obydlených bytů - Nájemné za m2 nižší než v městských bytech v jiných částech města - Zavedení domovníka	- Uzavření nevyužitých bytů v horních patrech – redukce nabídky a zabránění nelegálního využití bytů - 11 bytů jsou od roku 2010 v podnájmu Slezské diakonie - Zavedení kaucí a vyloučení nezaměstnaných zájemců mimo trvalého pobytu v Bruntálu - Nájem je ve všech městských bytech v	- Značná redukce bytové nabídky - Striktnější kritéria pro získání bytů

⁵³ Autoři evaluace se podíleli například na situačních analýzách na Frýdlantsku (2015) a Žluticku, kde došlo v posledních letech k nárůstu cycklické migrace mezi venkovskými lokalitami.

		Bruntále stanoven stejně	
Dům s byty ve vlastnictví pí. Nguyen Bich Lien a jiných soukromých majitelů	- Nefungování SVL – někteří majitelé neplatili - O nájemních rozhodovali jednotliví majitelé a (v případě pí. Nguyen Bich Lien) ostravská správcovská firma individuálně z komerčního hlediska	- Postupně se zvýšil podíl bytů ve vlastnictví p. Nguyen Bich Lien - Správcování bytů svěřeno organizaci, která je ukotvená v lokalitě (Agil) - Komunitní způsob bytové správy - Spoluúčast města při výběru nájemníků - Vystěhování dlužníků z jednoho vchodu a zakonzervování bytů	- V případě většiny nájemních bytů má dnes město vliv na výběr nájemníků. To umožňuje vyloučit osoby s problematickou minulostí. - Bezprostřední přítomnost údržbáře z o.s. Agil v lokalitě a komunitní způsob bytové správy zvyšuje jak sociální kontrolu, tak spokojenost nájemníků s bydlením - Redukce bytové nabídky
Podnájem v družstevním domě	Žádná systematická změna, počet bytů v podnájmu se pravděpodobně spíše zvýšil.		Zde zůstává potenciál pro fluktuaci / migraci obyvatel, na které město Bruntál nemá vliv

Z tabulky je zřejmé, že zaprvé došlo celkově ke značné redukci nabídky dostupných bytů (uzavření nejvyšších pater v domech Dlouhá č. p. 20, 26 a Pěší 8 a zakonzervování celého vchodu Dlouhá č. 18). Zároveň se zvýšil podíl nájemních bytů, u kterých město (spolu)rozhoduje o výběru nájemníků. V současné době je počet bytů individuálních majitelů, kteří své byty pronajímají bez spolupráce s městem relativně malý. Podle některých výpovědí navíc došlo v poslední době k určité stabilizaci situace i v těchto bytech.

5.1.3 Nástroje pro zlepšení kvality života a bezpečnost v Západní lokalitě

Zdá se pravděpodobné, že kombinace výše uvedených kroků zkomplikovala dostupnost bydlení v Západní lokalitě pro osoby, které jsou z pohledu města vnímány jako rizikové. Pro zamezení migrace ovšem ani všechna tato opatření nejsou dostatečná, protože zavedení bariér může ruku v ruce se špatnou reputací lokality vést k vyšší neobsazenosti bytového fondu. Dlouhodobý vysoký počet prázdných bytů uvnitř městského bytového fondu v Západní lokalitě (35 % bytů v roce 2012 podle

SocioFactor, str.19), které byly důvodem pro uzavření celých pater na reálnost toho rizika upozorňují celkem jasně. Pro stabilizaci lokality je proto klíčová nejen prevence přílivů nechtěných zájemců, ale též udržení stávajících obyvatel. Kromě opatření v oblasti prevence (např. řešení zadluženosti) je zde řeč o opatřeních, které zvyšují pocit bezpečnost a kvalitu života v lokalitě. Vzhledem ke skutečnosti, že mnohá z těchto opatření jsou již podrobněji popsána na jiném místě této studie, se zde omezujeme na stručný seznam opatření, která obyvatelé a respondenti z odborné sféry zmiňovali v souvislosti s rozvojem Západní lokality v posledních letech:

- Zlepšení, úklid a péče o veřejný prostor (projekty Liga, komunitní projekt MSK)
- Nabídka volnočasových aktivit pro děti, včetně doučování (Open House, Liga)
- Komunitní práce (Projekt MSK, Agil)
- Bezpečnostní opatření (asistenti prevence kriminality, kamery, policejní zásah v roce 2011)

Dalším důležitým faktorem, který byl mnoha respondenty zmiňován a který je v Bruntálu vnímán zatím poměrně kontroverzně, jsou aktivity Křesťanského společenství Tesalonika, kterému se podařilo oslovit značnou část obyvatel lokality.⁵⁴

5.2 Případová studie 2: Snaha o vytvoření přípravné třídy

Jednou z hlavních priorit lokálního partnerství bylo podpořit děti z vyloučených lokalit v úspěšném začlenění se do hlavního vzdělávacího proudu. Základním cílem této strategie bylo zavést systémové opatření v podobě zřízení přípravné třídy. Jak bylo již zmíněno, politická průchodnost tohoto opatření a obavy škol z možných negativních důsledků tohoto kroku pro školy, zejména proměny skladby žáků, vyústila v potřebu vytvoření alternativní strategie, kterou se stalo zorganizování pilotní akce v podobě měsíčního přípravného kurzu.

Jakkoli jsou přípravné předškolní aktivity velmi účinným a potřebným nástrojem pro podporu inkluze a úspěšnosti v dalším vzdělávání a uplatnění dětí, je v případě tohoto pilotního pokusu poukázat na několik problematických momentů.

Samo město má v rukou vlastní hodnotící dokument, který celkově pilotní pokus nehodnotí příliš pozitivně⁵⁵ a relativizuje tak smysluplnost přípravných tříd či kurzů v Bruntálu do budoucna. Navíc ZŠ Jesenická, která s hostováním kurzu nakonec souhlasila, pociťuje zklamání z toho, že si tuto aktivitu škola i rodiny dětí „nechali vnutit“ a vynaložená energie přišla vniveč: „*Fungovalo to jedině proto, protože to bylo shora nařízené*“.

⁵⁴ Více na webu křesťanského společenství Tesalonika: <http://tesalonika.cz/kdoJsme.php>.

⁵⁵ Jakkoli z hlediska respondentů, kteří se podíleli na organizaci kurzu, byl úspěch už sám fakt, že se podařilo o potřebě takové aktivity přesvědčit město a zároveň, že by a získat pro tuto aktivitu též jednu ze škol.

Na základě uskutečněných rozhovorů i dostupných materiálů (hodnocení města, přihláška města) jsme nabyli dojmu, že jedním z pravděpodobných důvodů tohoto relativního neúspěchu bylo načasování této aktivity v kontextu celkové situace v komunitách vyloučených lokalit. Všichni účastníci včetně cílové skupiny se shodují, že kurz byl příliš krátký, než aby měl nějaký reálný dopad a též na jeho nepříliš šťastném načasování (únor), který je příliš vzdálen od počátku školního roku a pomyslná v dětech zažehnutá jiskra je tak během dlouhých následujících měsíců bez jejího dalšího opečovávání do začátku školy odsouzena k vyhasnutí.

Dalším možným důvodem, který se zřejmě podepsal na průběhu a dopadech kurzů, byla zřejmě do určité míry podceněná potřeba kulturní a psychologické přípravy pedagogů i asistenta na práci s touto velmi specifickou skupinou dětí a rodin z vyloučených lokalit. Z charakteru hodnocení dvou z těchto aktérů (...*“Kromě dvou chlapců děti měly děti tak výrazné logopedické vady, že jim skoro nebylo rozumět...”*, *„...dělalo jim velké problémy dodržovat stanovená pravidla...”*, *...většina dětí nezvládla takové základní aspekty mezilidského kontaktu jako je pozdrav, děkuji/prosím, nebo mlčet, pokud mluví někdo jiný...”*, *„o nástěnku s výrobky dětí nejevili rodiče nejmenší zájem...”*, *“...neměli bychom pomoc vnučovat tam, kde ji nechtějí...”* atd.) a též na základě výpovědi Ligy, že rodiny pečlivě vybírány (na základě sociální situace) a na přípravný kurz docházeli ti nadějnější předškoláci z lokality, z nichž někteří již měli zkušenost s nějakou formou přípravy z kurzů, které vede LIGA, soudíme, že ani pedagožka ani asistent s touto specifickou cílovou skupinou neměli příliš intenzivní předchozí zkušenosti (jakkoli se jednalo o zkušenou speciální pedagožku a kvalitní vzdělávací program).

Z dnešního pohledu na věc se domníváme, že by bylo žádoucí tuto propast ještě před začátkem kurzu v rámci LP a za pomoci Agentury a místních organizací, které je v lokalitě aktivní a na této aktivitě spolupracuje, přemostit. Tedy angažmá organizace z terénu ještě rozšířit a zprostředkovat pedagogům opakovaný kontakt s reálnou situací v terénu, konzultace atd. Tento typ přípravy by mohl být v rámci LP budoucím pedagogům přípravných tříd poskytnut jako jedno v prvních preventivních opatření minimalizace rizik aktivity a vyhoření. (V ideálním případě by pak měl jeden pedagog na starosti děti nejprve na „zahřívací aktivity“ ještě před průběhem kurzu či přípravného ročníku a poté by s nimi navázal spolupráci ve škole. Pedagog by se tak měl možnost dobře seznámit s potřebami i charakterem dětí a mohl by se na výuku dobře vybavit.)

Svou roli sehrál i faktor nízké motivovanosti rodičů účastníků, který zmiňují jak škola, tak LIGA, tak i další organizátoři. Tento postoj rodičů ukazuje na fakt, že nebyli na danou situaci dostatečně připraveni, jakkoli LIGA s těmito rodinami v rámci SAS, či svých jiných programů pracovala. Tuto oblast je třeba dále a velmi intenzivně rozvíjet, ideálně aktivitami komunitního charakteru, které by celkově rodiny více motivovaly se mentálně začleňovat do společnosti a přemýšlet o budoucnosti svých dětí mimo síť sociálních služeb. Doporučujeme zvolit pro cílovou skupinu co možná kulturně a sociálně nejbližší a nejpřijatelnější způsoby intervence, aby se poskytovatelé služeb nestřetávali s pocitem, že si *„...tito lidé nechtějí nechat pomoci...”*, *„...vnucujeme jim něco, o co nemají zájem...”*.

Jak navrhla pedagožka přípravného kurzu: „*je třeba pomáhat těm, kteří chtějí pomoci a s těmi, kteří nechtějí, vykomunikovat, co by a jak chtěli, [pokud něco děláme špatně]...*“.

Další otázkou, která s kurzem souvisí, je velký mediální zájem, který kurz provázel. Zde je možné, že narazil na rozpor mezi zájmy Agentury a některých místních aktérů. Mediální zájem do jisté míry školu stavěl do nepříliš komfortní situace, kdy se veřejnost dozvídá skrze TV reportáž, že v této škole mají předškolní kurz pro romské děti ze SVL, což mohlo být bruntálskou veřejností chápáno ne zrovna vstřícně (tedy ve smyslu - zase něco pro Romy, pro nás nic) navíc v atmosféře doznívajících protestů veřejnosti proti slučování gymnázia a dalších výrazných institucionálních a personálních změn v oblasti vzdělávání v Bruntálu (2011-2012). Kromě toho mediální zájem může v dětech budit dojem, že dělají něco opravdu neobvyklého, co by od nich nikdo nečekal, ačkoli cílem je dosáhnout toho, že děti vnímají školní docházku jako zcela normální věc.

Mediální zájem mohl být též chybně interpretován i rodinnými příslušníky, kteří z něj a ze složení třídy mohli vydedukovat, že se jedná proti nim zaměřenou diskriminační aktivitu. Takové hodnocení přípravné třídy někteří z rodičů vydali, i když hlavním důvodem bylo (podle všeho oprávněné) doporučení pedagožky, aby rodiče zažádaly o odklad školní docházku spolu s doporučeními, kterým oblastem se v rozvoji dětí přednostně věnovat.

Důvodem k výše zmiňovaným obavám škol ze stigmatizace byla (a v očích veřejnosti stále do značné míry přetrvává) skutečnost, že až do roku 2014 mohly být přípravné třídy oficiálně zřizovány pouze pro děti ze socio-ekonomicky znevýhodněného prostředí⁵⁶ - tedy škola, která přípravnou třídu otevře, bude přitahovat děti z rodin z vyloučených lokalit, které poté ve škole zůstanou a škola se stane „romskou“, její úroveň poklesne a pro majoritní společnost neatraktivní. Tato obava by šla lehce rozptýlit opatřením vyhlášky o spádovosti, která by byla na děti z přípravných ročníků uplatňována i po jejich absolvování. V tomto ohledu doporučujeme zvýšit intenzitu práce s médii a veřejným míněním a vysvětlovat, že přípravná třída je otevřená všem dětem, které z jakéhokoli důvodu potřebují do 1. třídy „dozrát“. Zde chceme poznamenat, že v mnoha městech již společenská stigmatizace přípravných tříd v očích veřejnosti prakticky vymizela.⁵⁷

⁵⁶ Zde by bylo možno uvést příklady mnoha škol, že přípravné třídy v některých městech již fungují léta pro všechny děti, které potřebují před nástupem do 1. třídy zlepšit své sociální, grafomotorické či jiné schopnosti, bez ohledu na sociální situaci. Za všechny jmenujme Karlovy Vary, kde jsou přípravné třídy v několika školách, v jedné z nich jsou dokonce každoročně otvírány 4 přípravné třídy a jsou standardní součástí školního systému.

⁵⁷ Například v sousedním Polsku, kde bývá vzdělávací systém hodnocen výrazně lépe než v ČR, je nultý ročník určen pro šestileté děti a rodiče si mohou vybrat, zda dají dítě do školy či ho nechají ve školce. (Lze použít jako podpůrný argument). Problémem pobytu v polské přípravné třídě může být fakt, že děti nemohou navštěvovat odpolední program. V českém prostředí jsou však děti z přípravných ročníků do družiny i kroužků zařazovány, což je velká výhoda a na tento aspekt doporučujeme při zřizování přípravných tříd dbát

Hodnocení dopadů přípravného kurzu vypočítáváním přínosu aktivity za vynaložení nějakého množství peněz (jak jsme v některých případech v Bruntálu zaznamenali) nepovažujeme do budoucna za nejšťastnější. Ekonomická rentabilita a přínos vzdělávání je již mnohokrát uznávanými studiemi prokázaným faktem, stejně jako pozdější nepoměrně vyšší náklady na podporu osob, které se kvůli nízké kvalifikaci těžko uplatňují na trhu práce. Kromě toho školy, které přípravné třídy již několik let s úspěchem provozují, potvrzují, že se školy ekonomicky rentují již od 12 žáků, což je zhruba 3x méně než kolik žáků požádá každoročně o odklad.

Na závěr bychom v souvislosti s dalším vývojem dodali, že přes zmíněné komplikace, kterými pilotní aktivita prošla, je v rámci nového partnerství otevření přípravné třídy plánováno. Tentokrát ale na ZŠ Školní, kde mají zatím stále nejvyšší počet žáků ze SVL. Kontext se však zdá být tentokrát velmi odlišný – od roku 2011 se liší situace ve vedení škol a především a co vidíme jako krucální faktor - zřízení přípravné třídy je iniciativa samotné ZŠ Školní. Proto bychom chtěli na tomto místě poznamenat, že přes všechny výše vyjmenované nedostatky a úskalí, kterými pilotní aktivita prošla, rozhodně nevidíme zřízení přípravné třídy jako projekt odsouzený k neúspěchu. Za podmínek, kdy si za jejím zřízením instituce sama stojí, je třeba ji v zájmu budoucího vývoje Bruntálu v tomto rozhodnutí podporovat, ovšem za současného využití opatření, která by zmírnila některá výše zmíněná rizika a v tomto duchu navázat na předchozí LP. Výhodou přípravné třídy oproti docházce do mateřské školy je v českém prostředí nízký počet dětí ve třídě, tedy maximálně 15 (s výjimkou 17) oproti 28 dětem ve třídě mateřské školy. Rovněž doporučujeme již na začátku stanovit, aby se děti po ukončení přípravné třídy pokud možno rozprostřely do dalších škol (to za předpokladu, že přípravné třídy nevzniknou i na dalších školách). Je rovněž důležité, aby mohly navštěvovat školní družinu a účastnit se případných dalších aktivit školy spolu s dalšími dětmi z 1.stupně.

Souhlasíme však také s názorem ZŠ Jesenická, že vývoji této skupiny dětí může velmi pomoci i sám pobyt v jakémkoli kolektivu dalších dětí, například v MŠ a pokud možno, aby byly v takovém kolektivu zastoupeny co nejvíce též děti z majoritních rodin, od kterých mohou přejmout nenásilnou formou mnohé sociální dovednosti.

6 Shrnutí a doporučení

6.1 Shrnutí: lokální partnerství Bruntál 2010 – 2013 – jeho průběh a dopad

6.1.1 Struktura a metodika

- V centru intervence Agentury stojí postava lokálního konzultanta, který organizuje schůzky lokálního partnerství a řídí vznik Strategického Plánu. Místními respondenty byl Martin Navrátil, který tuto pozici po celou dobu lokálního partnerství zastával, vnímán velmi pozitivně. Respondenti ho převážně popisovali ho jako aktivního, pracovitého, vstřícného a kompetentního člověka. Je pozoruhodné, že osoba lokálního konzultanta byla většinou hodnocena velmi pozitivně i respondenty, kteří jinak měli na průběh lokálního partnerství spíše kritický pohled.
- V první fázi charakterizovala lokální partnerství Bruntál silná angažovanost většiny zúčastněných aktérů, kteří v duchu počátečního očekávání sestavili v pracovních skupinách náměty pro Strategický Plán. V dalších fázích se charakter spolupráce změnil. Pozornost se soustředila na přípravu velkých projektových záměrů a probíhala spíše v menších a méně formálně zorganizovaných skupinách. Z pohledu některých respondentů tím lokální partnerství postupně ztrácelo na síle.
- U respondentů celkově převládá na lokální partnerství kritický pohled, neboť je značné vynaložené úsilí vnímáno ve vztahu k omezenému počtu hmatatelných výsledků disproportčně. Je pravdou, že se bohužel se v mnoha případech nepodařilo dotáhnout projektové záměry až do fáze implementace. V některých případech tento vývoj souvisel s problémy se získáním politické podpory v zastupitelstvu.
- Město disponovalo na počátku LP relativně slušnou kapacitou v oblasti sociální integrace – několik pozitivně naladěných podpůrců spolupráce s Agenturou v rámci MěÚ (místostarosta, romský poradce), velmi silná organizace zabývající se sociálně vyloučenou populací (Liga), široké spektrum sociálních služeb a celkově dobrý potenciál pro personální obsazení pracovních skupin. Negativním faktorem v tomto kontextu byly osobní antagonismy mezi některými představiteli a zejména velké množství změn na některých klíkových pozicích.
- Pro situaci v Bruntálu je specifické velmi silné postavení neziskové organizace Liga o.p.s., která rovněž stála u zrodu myšlenky, aby město Bruntál začalo s Agenturou spolupracovat. Liga měla v lokálním partnerství dvojitou roli: Na jedné straně byli její zástupci velmi aktivní ve všech jednotlivých pracovních skupinách; na druhé straně se podílela na obsahovém vedení lokálního partnerství díky zakázce na zajištění lokální asistence. Ze strukturálního pohledu a podle některých respondentů se takový stav nejeví jako úplně šťastné řešení, neboť její specifickou dominantní pozici v kontextu bruntálského neziskového sektoru v oblasti integrace mohlo lokální partnerství utvrzovat. Z druhé strany však musíme přihlídnout k faktu, že scéna bruntálských NNO vyšla z lokálního partnerství celkově posílena a že tedy bylo LP přínosem pro mnohem širší spektrum organizací než jen Ligu.
- Jedním ze standartních nástrojů Agentury pro sociální začleňování je realizace situační analýzy, která má být podkladem pro další plánování. V případě Bruntálu nebyla Agentura

s kvalitou externě zadané studie spokojena a odmítla analýzu převzít. V důsledku toho probíhalo plánování opatření v Bruntálu bez analytického základu. Podle hodnocení některých respondentů tím kvalita výstupů pracovních skupin velmi utrpěla.

6.1.2 Proces a výsledky: Vzdělávání

- Pracovní skupina Vzdělávání a péče o mládež se zaměřila zejména na téma předškolní přípravy a preventivní opatření v podobě boje se záškoláctvím, ať už skrytým či otevřeným. Otázky a opatření učiněná v souvislosti s druhým tématem, nebylo ve srovnání s tématem předškolní inkluzivní přípravy nikterak kontroverzní. Téma předškolní přípravy bylo spíše doménou NNO a mělo velkou podporu LK.
- V oblasti předškolní přípravy je hlavním výstupem LP projekt předškolního kurzu. Původní plán zřídit přípravnou třídu se ukázal být politicky neprůchodný. Přípravný kurz se ukázal být jako krátký a obě strany, jak škola tak i rodiče vyjádřili po jeho ukončení mnohé pochybnosti o jeho dopadu. Jakkoli hodnocení přípravného kurzu ukázalo na větší počet kontroverzních momentů (kurz byl příliš krátký, rodiče neprojevovali zájem a motivaci dětí v jejich snahách podporovat, škola byla zaskočena reálnou úrovní připravenosti předškoláků z lokality na školní docházku, nadměrná medializace atd.), je pozitivní, že v novém LP má jedna ze škol opravdový zájem přípravný ročník otevřít. Standardní formát přípravného ročníku s podporou města, pořádající školy a předchozí vhodné nenásilné práce s veřejností má předpoklady se s těmito neduhy vypořádat.
- Preventivní opatření v oblasti omezování záškoláctví spočívaly v jak předávání dobrých příkladů z praxe (Trmice, Krnov), tak i úpravách školních řádů a školení pedagogů a asistentů prevence expertem vybraným Agenturou.

6.1.3 Proces a výsledky: Bezpečnost a sociálně-patologické jevy

- Pracovní skupina Bezpečnost a sociálně patologické jevy se soustředila jednak na oblast prevence kriminality v Západní lokalitě v užším slova smyslu a dále na prevenci sociálně-patologických jevů u skupiny mládeže ohrožené sociálním vyloučením zejména prostřednictvím rozvoje sociálních služeb a dalších podpůrných aktivit. První téma rezonovalo mezi představiteli politické reprezentace, druhé pak bylo doménou poskytovatelů sociálních služeb.
- V oblasti prevence kriminality bylo hlavním výsledkem práce skupiny zapojení Bruntálu do programu MV ČR Úsvit a získání prostředků na rozvoj kamerového systému v lokalitě a na asistenty prevence kriminality.
- Významným výsledkem v oblasti sociální prevence byla realizace dvou propojených projektů (IOP a IPO). Oba projekty provázely vleklé průtahy ve fázi příprav způsobené nedostatkem

politické vůle města vstoupit do konkrétních dlouhodobých závazků. Několikere přepracování projektových záměrů mělo negativní dopad i na podobu projektů, ale zejména ubralo energii lokálnímu partnerství jako takovému.

- Výsledkem obou projektů byla rekonstrukce dvou objektů, ve kterých jsou provozovány sociální služby pro mládež ohroženou sociálním vyloučením, a návazná podpora těchto služeb a dalších aktivit.
- „Měkký projekt“ není ještě ukončen, nicméně jak jeho aktéři tak externí evaluátor se shodují na jeho pozitivním hodnocení. Kladným dopadem jsou zejména lepší koordinace sociálních služeb a dalších aktivit, zlepšení komunikace mezi aktéry a zkvalitnění poskytovaných služeb. V tomto ohledu projekt posílil procesy, které již před jeho počátkem v omezené podobě probíhaly v rámci komunitního plánování.
- Výsledky LP v této oblasti mj. zahrnují i posílení kapacit poskytovatelů sociálních služeb. Před počátkem LP byla hlavním aktérem v oblasti sociální integrace Liga, v současné době je situace daleko barvitější. Za zmínku stojí velmi pozitivně hodnocený rozvoj terénních programů pro uživatele návykových látek.

6.1.4 Proces a výsledky: Bydlení

- Pracovní skupina „Bydlení“ se soustředila na situaci v Západní lokalitě, která je považována za největší vyloučenou lokalitu v Bruntálu. Ještě v období cca 2 roky před zahájením lokálního partnerství zde byla situace velmi problematická. Sousedské vztahy trpěly silnými konflikty uvnitř komunity a ve veřejném prostranství se hromadily odpady. Místní respondenti považovaly nastěhování romských rodin z jiných měst a celkově zvýšenou fluktuaci nájemníků za hlavní příčinu krize. Dnes je situace výrazně lepší. Fenomén zvýšené migrace se vyskytuje už jen v malé části bytů a lokalita působí relativně klidně.
- Uklidnění situace v lokalitě má několik příčin, které do určité míry s Lokálním partnerstvím souvisí: 1. Správcovství mnoha soukromých bytů neziskovými subjekty (Liga, Agil) a spoluúčast města ve výběru nových nájemníků. Zásluha Agentury byla hlavně v šíření informací o komunitním způsobu spravování bytů, o které se snaží spolek Agil; 2. Zavedení úklidových služeb jako projekt sociálního podnikání (už před zahájením partnerství); 3. Redukce městského bytového fondu (zaslepení posledních parter); 4. zavedení komunitního projektu Moravskoslezského kraje, který se snaží obyvatele lokality mobilizovat k vlastním aktivitám zaměřeným na zlepšování podmínek v lokalitě. Projekt vznikl původně z iniciativy lokálního koordinátora. Určitý podíl na změně atmosféry v lokalitě má navíc tendence k evangelizaci obyvatel křesťanskou sektou.
- Pracovní skupina bydlení formulovala několik opatření pro oblast bydlení, která byla následně zahrnuta do Strategického plánu. Plány se nicméně nepodařilo uskutečnit v plném

rozsahu. V případě plánovaného vybudování dětského hřiště nebylo možné využít vybraný pozemek. Obyvatelé se ale v současné době pokoušejí v rámci komunitního projektu postavit jednodušší hřiště jinde. Podařilo se zlepšit stav veřejného prostranství, což je jak výsledkem práce Ligy (Malé technické služby) tak i komunitního projektu, v rámci kterého obyvatelé svépomocí vydláždili pozemek před domy v zadní části lokality. Nedošlo ovšem k převodu správy několika městských bytů na neziskový subjekt, o který Liga usilovala a který byl také zahrnut do Strategického Plánu.

- V novém Lokálním Partnerství se již dříve zapojení aktéři pokoušejí vrátit k některým záměrům, které se nepodařilo uskutečnit ve starém partnerství. Jedná se hlavně o záměr rozšířit kapacity azylového bydlení. Město navíc usiluje o stavbu či rekonstrukce sociálních bytů.

6.1.5 Proces a výsledky: Zaměstnanost a dávkové systémy

- Pracovní skupina Zaměstnanost a dávkové systémy byla převážně v režii představitelů Ligy a ÚP a města, které chápe oblast zaměstnanosti jako jednu ze svých priorit. Hlavními cíli bylo zavést v Bruntálu systém prostupného zaměstnávání, zvýšit zájem o sociální podnikání mezi místními aktéry z řad podnikatelů, NNO či jinými subjekty a podporovat finanční gramotnost vyloštěných obyvatel a nabízet asistenci v boji s dluhovou problematikou.
- Systém prostupného zaměstnávání se podařilo vytvořit jen částečně, neboť selhával článek zaměstnávání u místních subjektů, jejichž vedení se obávalo nízké míry kvalifikace a pracovních návyků obyvatel a částečně i potenciální kriminality. Prostupné zaměstnávání tak bylo funkční zejména na úrovni využívání VPP na obci, v technických službách a Malých technických službách Ligy. Využívání VPP je také jedním z důvodů, proč se Malé technické služby Ligy, které zajišťují úklid a údržbu veřejného prostranství v lokalitě, neosamostatnily.
- Zájem o sociální podnikání projevovalo několik subjektů, ale reálně se jím zatím dále zabývá pouze Liga ve spolupráci s městem. Oba subjekty měli možnost načerpat inspiraci v zahraničí díky projektu „Zodpovědné municipality“, ve kterém bylo město Bruntál partnerem. Na základě této návštěvy vznikl projekt Stěhování čáp, jehož cílovou skupinou jsou uživatelé sociálních služeb.
- Díky aktivitě LK se rozběhl úspěšný projekt ÚP v Ostravě a Bruntálu Příležitost dělá zaměstnance. ÚP se angažoval i v projektech finanční gramotnosti, stejně jako Liga, která od roku 2010 realizovala na prevenci zadlužování svůj několikaletý projekt.

6.1.6 Přechod na koordinovaný přístup

- Poslání Agentury pro sociální začleňování je „podporovat obce a města tak, aby mohly plnit svoji funkci - zajišťovat či pomáhat zajistit všem občanům rovný přístup ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí.“ (web Agentury). Jak ukazuje zkušenost bruntálského partnerství, je podpora obcí v praxi silně orientována na vytvoření projektových záměrů, které mají následně získat podporu ze strukturálních fondů. Tato orientace může být tak silná, že se zdeformuje natolik, že v očích místních aktérů rozhoduje o úspěšnosti celé intervence pouze či do velké míry úspěšnost v získávání finanční podpory. Z důvodů nedostatku politické podpory pro určité konkrétní projekty i celkového nastavení operačních fondů se však nepodařilo v Bruntálu realizovat tak velký počet projektů, jak bylo původně předpokládáno, což v mnohých aktérech zvyšuje pocit frustrace a neúspěchu.

V novém lokálním partnerství (koordinovaný přístup) už se Agentura evidentně snaží problémům s financováním předejít. Projektové záměry mají vzniknout s velkou rychlostí už v začáteční fázi lokálního partnerství. Bohužel se tak děje na úkor výzkumných a plánovacích prvků, které byly dosud součástí celkové strategie lokálních partnerství. Dokonce se dá mluvit o otáčení starého postupu - nejdříve mají vzniknout projektové záměry a až následně strategický dokument.

Místní respondenti vnímali první fázi nového partnerství jako velmi chaotickou, k čemu přispělo jak krizové období v Agentuře po odvolání bývalého ředitele Šimáčka a personální změny na pozici lokálního koordinátora, tak chybějící a proměňující se informace o pravidlech pro nové projektové výzvy, která definovala už bohužel v procesu příprav výzev ministerstva. Celkově byl vyvíjen velký časový tlak na úkor práce na strategických cílech (aby se navíc ukázalo, že termín odevzdávání projektových návrhů tzv. fichés bude posunut, což v účastnících umocňovalo pocit zmaru jejich úsilí). Účastníci pracovních skupin měli jen velmi krátké období na formulaci prvních projektových návrhů, které proběhly bez důkladné analýzy potřeb cílové skupiny tak bez znalost podmínek čerpání v rámci KPSVL, které se několikrát zásadně změnili.

6.2 Doporučení

- Z našeho pohledu je hlavní otázka, zda další posilování orientace na projekty je skutečně ta správná lekce z uvedených problémů. Zde musíme upozornit na vážná rizika: Jak ukazují vysoce problematické zkušenosti z prvních měsíců koordinovaného přístupu, v očích místních aktérů je Agentura zodpovědná za množství problémů, které jsou zcela mimo kontrolu lokálního konzultanta (a snad i Agentury samotné). Velmi problematická je i rezignace na jakoukoli přípravnou analytickou práci. Hrozí tu opět nebezpečí, že projektové záměry nebudou primárně vycházet z potřeb cílové skupiny, ale z potřeb, zájmů a představ zúčastněných organizací. Na druhou stranu chápeme, že přímé spojení práce Agentury s penězovodem EU působí na města a lokální aktéry velmi motivačně. Koordinovaný přístup

s sebou nese bezpochyby šance, že vznikne díky zapojení expertů Agentury více kvalitních projektových záměrů v oblasti sociálního začleňování a že se díky nim podaří dostupné prostředky skutečně a smysluplně čerpat. Agentura může zároveň dohlížet na to, že projekty přinesou výhody i pro skupiny, které jsou nepopulární a často opomíjené.

Podle našeho názoru by bylo nicméně pro budoucnost zdravé uvažovat o vybudování dalšího pilíře kromě projektovém poradenství, kterým by Agentura mohla podporovat fungování lokálního partnerství a proces sociálního začleňování. Zajímavou inspirací nabízí v tomto ohledu projekt Komunitní práce Moravskoslezského kraje, jenž lze považovat za nepřímý výsledek prvního lokálního partnerství a který se ve vztahu k novému partnerství snaží o systematické zapojení obyvatel lokality do plánovacích procesů. Domníváme se, že se jedná o velmi důležitý krok vpřed. Chceme doporučit, aby se Agentura zabývala možnostmi, jak systematicky zahrnout do svých standardních nástrojů komunitní práci s cílovou skupinou s cílem aktivní účasti obyvatel SVL / Romů na plánovacích procesech. Nejde přitom jen o realizaci komunitní práce jako takové, ale i o vytvoření mechanismu participace, v kterém mají občané bez profesionálních znalostí reálné možnosti smysluplně se na plánování podílet. Může se například jednat o:

- Systém malých grantů pro komunitní projekty
 - Otevřené (a ve srovnání s více odborně profilovanými pracovními skupiny více „nízkoprahové“) workshopy pro dialog s cílovou skupinou a společní určení priorit a potřeb
 - Capacity-building pro místní sdružení a iniciativy (například formou partnerství mezi NNO a neformální iniciativou, coaching, atd.)
- Množství místních respondentů vyjádřilo nespokojenost s pocitem, že se příliš velké množství služeb a iniciativ zaměřuje na romské obyvatele v Západní lokalitě. Podle některých respondentů je zde už nadměrně velká nabídka služeb. Zároveň mnozí respondenti upozornili na skutečnost, že i mimo romské komunity a Západní lokalitu existuje velký počet osob, které pracují za velmi špatných podmínek a žijí ve velké chudobě. Pro akceptaci Agentury a nového lokálního partnerství v očích veřejnosti a místních partnerů je tedy zásadní otázkou, jak se působení Agentury a Agentura sama vyprofiluje spíše jako „Agentura pro Romy“ nebo jako „Agentura pro různé skupiny sociálně potřebných“. Někteří z respondentů vyjádřili obavu v souvislosti s odvoláním bývalého ředitele Agentury, že by v budoucnosti mohlo dojít k posilování toho etnického aspektu v profilu Agentury, což by mohlo ohrozit schopnost místních partnerů politicky prosadit další spolupráci. Někteří respondenty dali též průchod obavám, že Agentura upřednostňuje v KPSVL „pro-romské“ projekty na úkor jiných cílových skupin.

Z našeho pohledu je za této situace nejlepší strategie zakládat další práci na skutečné analýze stávající sítě služeb, infrastruktury a potřeb cílových skupin. Vzhledem k silnému prostorovému rozdělení města mezi Západní lokalitou a několika menšími objekty na jedné

straně a zbytkem města na straně druhé, by mohlo být součástí takové analýzy i hodnocení vybavenosti a kvality veřejných prostor v různých částech města (například poměr mezi počtem dětí a vybaveností / velikostí hřiště, absence / přítomnost laviček, odpadkových košů, atd.). Od takového postupu si lze slibovat určitou objektivizaci debaty.

- V této souvislosti se nezdá být příliš šťastné, že nové městské sociální byty mají vzniknout právě v Západní Lokalitě. Z pohledu vyváženého městského rozvoje by bylo více žádoucí umístit nové sociální byty v jiných částech města a umístit v Západní lokalitě jiné (například komerční, kulturní či rekreační) funkce, které by přivedli do lokality, i obyvatele z jiných částí města.
- Nezávislost Agentury a lokálního koordinátora na místních aktérech se zdá být důležitá – tento princip by měl být jedním z kritérií při výběru lokální asistence. Výběr lokální asistence standartním výběrovým řízením se nezdá být optimální postup, protože nenabízí mnoho možností zohlednit takové strategické úvahy při výběru asistenta. Jednou z alternativních možností je zaměstnat přímo místního člověka pod Agenturou, druhou je svěřením asistence městu. V každém případě je důležité nastavit kritéria tak, aby lokální partnerství skrze lokální asistenci nenaráželo na potenciální či reálné střety zájmů.
- Doporučujeme vytvořit jednotný systém pojmenovávání dokumentů, který umožní vyhledávání informací a jasné vysledování jejich chronologie i vzájemné souvislosti. Jednotná forma monitorovacích zpráv včetně hodnocení vývoje a plnění strategických cílů by také dobře samotným aktérům umožnila připravit podklady do výroční zprávy tak, aby na sebe jednotlivé roky navazovaly. Tak by například nemohlo dojít k tomu, že se ve Výroční zprávě 2011 tvrdí, že proběhne přípravný kurz a že následující rok bude otevřen přípravný ročník a Výroční zpráva 2012 se tímto tématu už vůbec nezmiňuje. Zaznamenáníhodný je také fakt, že předchozí evaluace výslovně a opakovaně na potřebu zlepšit dokumentaci upozorňovala, zdá se nicméně, že dokumentace od té doby přestala vznikat nebo se archiovat úplně. Chápeme, že LK a LA jsou nadměrně vytíženi, stejně tak jejich kolegové v centrále, ale kromě toho, že tento způsob (ne)archivování dokumentace velmi komplikuje evaluátorům možnost se ohlédnout v našem případě až 5 let zpět, může Agentuře způsobit velké problémy během auditů či MZ. Otázka, kde se stala chyba, je však mimo záběr tohoto dokumentu.
- Pro zajištění zdárného průběhu KP a přípravy i řízení budoucích projektů v objemu desítek milionů korun se nabízí otázka, zda je poloviční úvazek LK (navrch na DPČ) dostatečný, důstojný a především zda není rizikem pro možnou častější fluktuaci LK.
- Kromě materiálního zajištění je třeba zajistit nového LK i po stránce informovanosti. Kromě sporé dokumentace neměla například bývalá LK od svého předchůdce žádné informace z terénu a nikdy se na předávku nesešli (z důvodu časové zaneprázdněnosti bývalého LK). Pokud osobní předávka nepatří ke standardní procesům předávání know-how v Agentuře, přimlouváme se za to, aby se o tento prvek standardy rozšířily a nový LK uveden do problematiky v Bruntálu Agenturou pečlivěji.

- Doporučujeme se soustředit na realističnost strategického plánu.
- Doporučujeme pokračovat v komunitní práci a pokračovat ve snaze o zapojení místních obyvatelů Západní lokality do rozhodovacích procesů (např. KPSVL nebo KPSS).
- Doporučujeme zachovat či posílit kapacity Města v oblasti podávání a realizace projektů v sociální oblasti.
- Doporučujeme klást větší důraz na posilování kompetencí účastníků LP a emancipaci na LK (viz více v kapitole 4.2.2. o LK).
- Doporučujeme vypracovat jako součást lokálního partnerství strategii pro výzkumy, neboť máme v současnosti podezření, zda ve výzkumných aktivitách (nejen Agentury) nedochází k určité duplicitě. Přitom je třeba myslet na to, že výzkumy nevznikají pouze na podnět Agentury, ale i jako projektové evaluace nebo studie pro města či kraje. Během evaluace bylo někdy cítit únavu aktérů z návštěv výzkumníků ale i frustrace kvůli skutečnosti, že se v Agentuře ztratily informace o existenci dokumentů, ve kterých místní aktéři už jednou odpovědi na velmi podobné otázky zpracovali. Na druhou stranu nemají místní aktéři velké povědomí o studii, která vznikla v rámci lokálního partnerství. Navrhujeme proto, aby lokální aktéři spolu s LK připravili na samém začátku realizace LP jak seznam existujících studií tak i seznam „bílých míst“, ke kterým chybějí data a informace. Strategický Plán města by mohl potom zahrnout i určitou strategii pro výzkumné aktivity. Nejde přitom nutně o vypsání dalších studií, ale i o tematické směřování studií, které vznikají bez ohledu na témata či oblasti (například evaluace LP).
- Město s dostatečným předstihem o záměru evaluovat průběh LP informovat a spolu s ním zkompletovat potřebnou dokumentaci pro evaluátory (pokud se tak již nestalo dříve).
- Je třeba opakovaně a při každé příležitosti informovat o dalších plánech a formálních průbězích i termínech schůzek a práce skupin, aby se předešlo stavu, kdy se aktéři cítí být opomenuti a mimo tok informací.
- V otázkách medializace bychom celkově doporučili vypracovat mediální strategii týkající se otázek integrace obyvatel ze SVL, která by měla osvětový charakter, témata se v ní sofistikovaně vyvíjela. V rámci strategie by média pracovala s veřejností předtím, než k plánovaným opatřením dojde, seznamovala se situací jinde v ČR i ve světě a na základě těchto příkladů, příběhů či inspirací pokročila k informaci o tom, že též město Bruntál plánuje podobná opatření učinit, tedy neinformovat ad hoc o tom, že právě proběhla nějaká aktivita.

Seznam literatury

Veřejné přístupné dokumenty

- DIC (2012): Evaluace lokálního partnerství Bruntál. URL: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-bruntal/evaluacni-zprava-lokality-bruntal-dic-2012/download>
- Město Bruntál (2010): Strategický plán rozvoje města Bruntálu. URL: <http://www.mubruntal.cz/soubory/1316/iprm.pdf>
- Město Bruntál (2011): Plán prevence kriminality města Bruntál na léta 2012 – 2015
- Město Bruntál (2014): Bulletin Plánování sociálních služeb – číslo 3 / 2014
- Město Bruntál (2015): Komunitní plán sociálních služeb na území města Bruntálu 2015 – 2017.
- Město Bruntál / Úřad vlády (2011): Strategický plán Lokálního partnerství Bruntál. Plán integrace sociálně vyloučených osob ve městě Bruntál. URL: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-bruntal/strategicky-plan-socialniho-zaclenovani-v-bruntalu/download>
- SocioFactor (2013): Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále. URL: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-k-oblasti-bydleni/analiza-ubytovacich-kapacit-a-migracnich-trendu-v-bruntale-sociofactor-2012/download>
- Úřad vlády (2011): VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI AGENTURY PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ V ROCE 2010.
- Úřad vlády (2012): VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI AGENTURY PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ V ROCE 2011.
- Úřad vlády (2013): VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI AGENTURY PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ V ROCE 2012.
- Úřad vlády (2014): VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI AGENTURY PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ V ROCE 2013.

Interní dokumenty

- Hodnocení výsledků přípravného kurzu pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí (MÚ Bruntál, 2012)
- Úřad vlády / Město Bruntál: Plán vzdálené podpory
- SOUZVUKY o.s. Asociace pro celostní přístup k člověku (2014): Formativní evaluace.
- SOUZVUKY o.s. Asociace pro celostní přístup k člověku (2015): Sumativní evaluace.
- SOUZVUKY o.s. Asociace pro celostní přístup k člověku (2014): Vstupní analýza.
- Úřad vlády / Město Bruntál (2014): DOTAZNÍK PRO OBCE – příloha přihlášky ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování. Interní materiál.
- Vyhodnocení priorit a cílů lokálního Partnerství Bruntál (Revize strategického plánu Bruntál, MÚ Bruntál, 2013)
- Zápisy z jednání pracovních skupin komunitního plánování sociálních služeb (2014 - 2015)
- Zápisy z pracovních skupin (nekompletní a dostupné pouze do období únor 2011)